

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

Семантизація дуальних процесів та результатів перекладу в
міській та сільській субумовах

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф.
Кобякова І. К.

Виконав:
студ. групи ПР.м-92
Ліб Антон Сергійович

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доц.
Швачко Світлана Олексіївна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ В МІСЬКІЙ ТА СІЛЬСЬКІЙ СУБУМОВАХ.....	6
1.1 Особливості дослідження мови в міських субумовах	6
1.2 Діалектна лексика як частина народної культури в сільських субумовах	14
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ДВОСТОРОННЬОГО ПРОЦЕСУ.....	25
2.1 Переклад як двосторонній процес	25
2.2 Проблема перекладу як предмету двомовної мовленнєвої діяльності... ..	30
Висновки до розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИЗАЦІЇ ДУАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕРЕКЛАДУ В МІСЬКІЙ ТА СІЛЬСЬКІЙ СУБУМОВАХ .	43
3.1 Семантизація дуальних процесів та результатів перекладу в міських субумовах	43
3.2 Семантизація дуальних процесів та результатів перекладу в сільських субумовах	51
Висновки до розділу 3.....	59
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	69

ВСТУП

Проникнення проблем перекладу у всі сфери життя вимагає виявлення нових тенденцій в сучасній теорії і практиці перекладу. У нових умовах переклад сприймається як розумова операція над сенсами, їх вилучення, розуміння, перевираження – творче, індивідуальне переосмислення, привласнення, яке завершується породженням тексту, який не копіює вихідний текст, а інтегрується в приймаючу культуру природним чином, збагачуючи і не руйнуючи її.

Сучасні підходи до перекладу тяжіють до двох протилежних полюсів: творче і стереотипне, об'єктивне і суб'єктивне, когнітивне і евристичне, раціональне і емоційне та ін. Між цими двома полюсами, де кожен має на увазі досягнення якісного перекладу, існує, ймовірно, те поняття, той інтелектуальний простір, що й становить суть перекладу. У нашому розумінні переклад поєднує в собі знання предмету і об'єкту перекладу, пошук прийнятних перекладацьких рішень, перекладач повинен вивчати наміри автора, очікування читача, мати власне індивідуальне бачення тексту і вивчення текстових денотатів, все, що створює фактуальний сенс і визначає зміст тексту, все, що створює емотивні смисли, що виражено в багатьох культуро-орієнтованих концепціях і моделях перекладу та ін.

Зауважимо, що мова представників у міських та сільських субумовах значно відрізняється, що у свою чергу створює відмінну реалізацію процесів перекладу. У міських субумовах люди найчастіше використовують запозичені слова, неологізми, новомодні слова, професійні сленгізми які часто важко зрозуміти іншим. Модні слова вирази, фрази –відіграють величезну роль у міських субумовах, які у свою чергу становлять значні труднощі для перекладачів. У сільських субумовах люди найчастіше використовують діалектизми, які також становлять значні труднощі для процесу перекладу. Так як мова постійно змінюється під впливом тих чи інших чинників, вивчення особливостей мовлення представників та

результатів перекладу в міських та сільських субумовах завжди буде актуальним. Тож, тема магістерської роботи «Семантизація дуальних процесів та результатів перекладу в міській та сільській субумовах» є **актуальною**.

У вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці проблема перекладу, опинилася в центрі уваги таких вчених: Алікберов В.І., Балахтар В. В., Бик І.С., Гордієнко Н. М., Карабан В. І., Кияк Т. Р., Коптілов В. В., Рубашкін Д. В., Catford J. С., Рум А.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та аналізі семантизації дуальних процесів та результатів перекладу в міській та сільській субумовах.

Щоб досягнути поставлену мету необхідно розв'язати наступні **завдання**:

1. Розглянути особливості дослідження мови в міських субумовах.
2. Дослідити діалектну лексику як частину народної культури в сільських субумовах.
3. Описати переклад як двосторонній процес.
4. Охарактеризувати проблему перекладу як предмету двомовної мовленнєвої діяльності.
5. Проаналізувати семантизацію дуальних процесів та результатів перекладу в міських та сільських субумовах.

Об'єктом роботи є переклад як двосторонній процес.

Предметом роботи є аналіз семантизації дуальних процесів та результатів перекладу в міській та сільській субумовах.

Методи дослідження. У роботі були використані методи: описовий метод; порівняльний метод; метод кількісного аналізу; контекстуальний метод; елементи компонентного аналізу; метод суцільної вибірки прикладів.

Наукова новизна нашої роботи полягає в комплексному розгляді особливостей семантизації дуальних процесів та результатів перекладу в міській та сільській субумовах на матеріалі сучасних словників.

Теоретична значущість базується на систематизації теоретичних аспектів дослідження семантизації дуальних процесів та результатів перекладу в міській та сільській субумовах.

Практичне значення дослідження ґрунтується на тому, що її результати можуть використовуватися при розробці практичних та лекційних курсів зі стилістики, лексикології та теорії англійської мови, на заняттях з практики перекладу, при написанні курсових та магістерських робіт з даної теми.

Структура роботи. До складу дослідження входить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ В МІСЬКІЙ ТА СІЛЬСЬКІЙ СУБУМОВАХ

1.1 Особливості дослідження мови в міських субумовах

Сучасна соціолінгвістика розуміється як наука, що вивчає взаємини між мовою і суспільством, яка розглядає особливості мови різних соціальних і вікових груп, а також ситуації вибору мовцем того чи іншого варіанту мови.

Мова є найважливішою характеристикою соціального статусу людини. Проблема соціальної індикації добре розроблена в соціолінгвістиці вітчизняними і зарубіжними дослідниками. В останні два десятиліття в соціолінгвістиці позначилося нове поле досліджень – сприйняття конструкції мови як фактора індивідуального і колективного, соціального і психологічного. У зв'язку з цим, соціолінгвістика стала широко використовувати, як і інші галузі лінгвістики так і матеріали суміжних наук – етнопсихології, психолінгвістики, соціології, філософії.

Ряд історико-географічних і соціально-культурних чинників стали причиною того, що англійська мова стала глобальною мовою, якою розмовляють приблизно 1500 мільйонів чоловік. Така глобалізація англійської мови привела до появи британського варіанту національної англійської мови, кожен з яких відрізняється насамперед фонетично і в меншій мірі – лексично і граматично. На британський варіант вимови орієнтовані Австралія, Нова Зеландія, Південно-Африканська Республіка. Європа, в тому числі Україна, завжди обирала британський варіант вимови в рамках навчання англійської мови як іноземної.

Британський варіант національної англійської мови носить назву RP (Received Pronunciation) і є варіантом «правильної англійської». На RP говорять в основному представники вищих судів, військова еліта, члени Британського парламенту. Оскільки RP є нормативною англійською, то не

можна визначати її як «діалект». Якщо діалекти відрізняються нестандартними граматичними конструкціями і лексичними відхиленнями від норми, то в разі RP таких відхилень бути не може. В іншому випадку, він втратить свій статус нормативного вимови [55, с. 56].

Зауважимо, що RP не вказує на географічне походження людини, оскільки він не закріплений на якійсь певній території. Більшою мірою RP вказує на соціальну приналежність людини і її рівень освіти.

Фонетист Д. Джонс в своєму словнику описав RP як акцент, який ми можемо найчастіше почути на півдні Англії, в сім'ях, де люди навчалися в висококласних приватних пансіонах [32, с. 191]. На сьогоднішній день дане визначення може здатися дивним, оскільки RP є акцентом, представленим у словниках, а також використовується як модель навчання англійської мови як іноземної. Багато ж вчених не вважають RP акцентом взагалі, а розглядають його швидше, як манеру говоріння без акценту в цілому.

Зауважимо, що британська англійська відрізняється від регіональних варіантів мови Англії. Проте, не все населення Англії говорить на ній. Для жителів, які володіють регіональними стандартами, істотною особливістю є приналежність до того регіону, який історично був основним джерелом національної норми. У таких регіонах мова більшості жителів включає в себе незначні відхилення від національного стандарту [13, с. 43]. Такі регіональні стандарти можна углядіти в мові жителів Шотландії, Ірландії та Уельсу.

Наприклад, мова шотландців має дуже гучний і сильний звук *[r]*. Це найбільш яскрава характеристика шотландської мови. Шотландці, валлійці і ірландці застосовують у своїй промові дуже багато слів, характерних тільки для своєї місцевості. Жителю південної Англії найчастіше мова шотландця буває незрозуміла. Мова ірландців і валлійців має дуже ритмічну і мелодійну інтонацію, наприклад, вимовлене ірландцем стверджувальне речення може звучати як питальне для англійця [20, с. 24].

Таким чином, з акценту у Великобританії відразу можна визначити, звідки людина родом, або до якого соціального прошарку належить. Чим

сильніше виражений акцент людини, тим важче зрозуміти її тому, хто говорить на стандартній англійській мові, особливо якщо акцент настільки сильний, що мова стає складною для розуміння.

Незважаючи на те, що RP є стандартним акцентом англійської мови і розглядається як нормативний, не можна сказати, що він є найпопулярнішим акцентом Великобританії. Сьогодні, мова людей, які розмовляють на RP звучить злегка старомодно, тому багато людей намагаються включати в свою мову регіональні особливості. Тож, як бачимо у міські субумови поступово проникають регіональні діалекти.

Незважаючи на те, що на сьогоднішній день RP знецінюється британцями, все ж залишається орієнтиром для людей, які вивчають англійську як другу мову.

У зв'язку з тим, що RP поступово втрачає статус загальноприйнятої вимови у міських субумовах Великобританії постає питання про те, що вважати стандартом мови. У 1984 р. Д. Роузварн вперше заговорив про появу нового феномена в системі англійської мови. Дане утворення отримало назву Estuary English (EE). У своїх працях Роузварн зазначає, що формування EE зумовлено змішанням діалектів, на яких говорили на південному сході і сході Англії, зокрема, уздовж берегів Темзи і в її гирлі, де ці два райони перетиналися. Спочатку, діалект EE використовувався як мова молоді, проте незабаром Д. Роузварн помітив, що на даному діалекті розмовляють не тільки жителі берегів Темзи, але і на півдні країни [52, с. 32].

Діалект вже перестав використовуватися тільки молоддю: він поширився на більш вікові групи, серед яких люди з привілейованих сімей, де підтримують спілкування тільки на стандартній англійській. Таке стрімке поширення діалекту EE поставило в безвихідь не тільки Д. Роузварна, а й інших лінгвістів (П. Фолкс, П. Кервілл), які зацікавилися питанням утворення та поширення даного діалекту. Протягом недовгого часу діалект поширився від Лондона і Південно-Східної Англії на Норідж і на захід в Корнуолл [52, с. 33].

Д. Роузварн описав діалект EE як форму розмовної англійської мови, яка поєднувала в собі особливості як правильної вимови (RP), так і лондонського діалекту Cockney. Як відзначають лінгвісти П. Фолкс і Дж. Докерті, всі особливості діалекту EE розташовуються в соціолінгвістичному і географічному континуумі між RP і Cockney і його поширення обумовлено не тим, що EE являє собою логічне утворення, а тим, що воно є утворенням двох полярних явищ – стандартної і нестандартної вимови [39, с. 54].

На сьогоднішній день ситуація така, що причиною швидкого поширення діалекту EE є відразу кілька факторів, серед яких на першому місці стоїть збільшення соціальної мобільності населення та введення у Великобританії загальної середньої освіти. Як результат, в загальноосвітніх школах навчаються діти, які говорять на різних соціальних та територіальних діалектах, а деякі використовують нормативну вимову. У результаті постійної комунікації, діалекти змішуються, породжуючи новий діалект. Даний діалект увібрав в себе особливості як територіальних і соціальних діалектів, так і RP. Іншими словами, RP починає уподібнюватися діалектам, а діалекти втрачають ряд своїх особливостей, підлаштовуючись під RP.

Як відзначають деякі лінгвісти, EE «затемнює» соціальне походження мовця, а також створює відчуття причетності до культури молоді, з якої і починалося формування діалекту [34, с. 2]. П. Керсвілл зазначає, що люди, які говорять на EE відрізняються більшою мобільністю, як соціальною, так і територіальною, вони з легкістю переключаються з «піднесеного» RP на більш «приземлений» місцевий діалект. Через своє нечітке соціолінгвістичне походження діалект EE вважається привабливим для багатьох британців, оскільки дає можливість влитися в нове оточення, в той же час не втративши мовної ідентичності [44, с. 85].

Зазначимо, що у міських субумовах широко поширеними є професіоналізми. Професіоналізми є типом соціальних діалектів, що існують в рамках певної професії. Відмінною рисою професіоналізмів є їх технічна сторона: вони називають вже існуючі поняття (спеціальні явища,

інструменти, обладнання), проте в новій формі, більш зручній для представників тієї чи іншої професії. Професіоналізм спрощують мову, роблять її більш зручною для швидкого повсякденного супроводу виробничих процесів. Практично в кожній професії можна зустріти професіоналізми. Однак, такі слова будуть складними для розуміння тим людям, які не належать до даної професії.

Наприклад, серед моряків можна зустріти таке слово як *tin-ship* (підводний човен), серед військових – *block-buster* (бомба, здатна зруйнувати блокові споруди), а у представників судової влади можна почути *a midder case*, що означає «справа про акушерство» [10, с. 109].

Чим ближче та чи інша професійна діяльність до інтересів суспільства, тим стрімкіше професіоналізми стають загальновідомими і не потребують пояснення. Для носіїв англійської мови навігація є тією самою професійною діяльністю, в якій колись утворилися професіоналізми та стали загальноживаними. Безліч професіоналізмів з цієї області перекочували до складу літературної мови і, таким чином, майже не сприймаються як професіоналізми. Тим не менш, деякі слова не втратили статус професіоналізму. Наприклад, вираз *fore and aft* (від носа корабля до корми) використовується тільки у мореплавців. Велика кількість професіоналізмів пов'язані зі спортом. Наприклад, *fourbagger* (хоумран), *grid classic* (велика гра), *tankmen* (плавці), *centure* (забіг в 100 ярдів) [7, с. 76].

Особливе місце серед соціальних діалектів у міських субумовах займає сленг. В англійській мові сленг грає досить важливу роль, яка визначає розвиток всієї мови в цілому, її своєрідність і відмінність від інших мов світу. Сленг протистоїть офіційній, загальноприйнятій мові і, на думку лексикографів, зрозумілий до кінця тільки представникам досить вузького кола осіб, що належить до тієї чи іншої соціальної чи професійної групи, що ввела в ужиток дані слова або вирази.

Сленг користується популярністю у всіх верств суспільства і міцно укорінився в повсякденній мові людей. Сучасна ситуація така, що сленг став

настільки необхідний в мові носіїв мови, що давно випередив інші соціальні діалекти і зарекомендував себе як діалект, без якого обійтися практично неможливо. Однак, в літературі сленгізми зустрічаються рідко, оскільки розглядаються як недостатньо благородні. Ще одним фактором, який сприяє тому, що сленг не проникнув у літературу, є те, що сленг використовується тільки в усній формі [33, с. 87]. Таким чином, незважаючи на те, що популярність сленгу досягла свого піку у носіїв англійської мови, обмеження в його використанні все-таки існують.

Прикладами загального сленгу є слова і фрази, такі як *ace* (братан), *to act up* (барахлити), *bats* (псих) *cop* (поліцейський), *to give a bell* (зателефонувати), *to lose the plot* (сходити з розуму), *dodgy* (підозрілий), *wonky* (невірний) і т.д. [33, с. 89].

Особлива увага в міських субумовах приділяється молодіжному сленгу. В англійській мові на формування молодіжного сленгу вплинули імігранти, сфера музики, бізнесу і злочинного світу, комп'ютеризація, неформальні соціальні групи, а також тінейджери. Відмінною рисою молодіжного сленгу є його швидка мінливість, яка пояснюється зміною поколінь. Це є причиною того, що молодіжні сленгізми не затримуються в мові надовго, і зникають з неї так само швидко, як і створюються.

На сьогоднішній день, найбільший вплив на молодіжний сленг надає комп'ютеризація, і саме, поява соціальних мереж, таких як Facebook, Twitter, Instagram і т.д. Саме завдяки соціальним мережам, в молодіжний сленг проникли багато відомих аббревіацій: *ATM* (*at the moment*), *B4* (*Before*), «*BTW*» (*by the way*), *PLS* (*please*), *HR*» (*How are you?* і т.д.

Крім молодіжного сленгу існує римований сленг, в основі якого лежить Лондонський діалект *Cockney*. Особливістю римованого сленгу є римована фраза, яка найчастіше відрізняється від основного слова, і це багато в чому ускладнює процес спілкування, особливо між представниками різних соціальних груп. Яскравими прикладами римованого сленгу є вирази: *apples and pears* (*stairs*), *dog and bone* (*phone*), *skin and blister* (*sister*). Багато слів і

фраз з римованого сленгу стали загальноновживаними. Наприклад, *rabbit and pork (talk) – to rabbit on about something* і ін. [38, с. 65].

У сучасних міських субумовах постійно відбуваються зміни політичного, економічного, соціального, наукового та технічного характеру, які вимагають появи нових слів у мові, перегляду старих понять. Однією з особливостей словників є їх можливість розвиватися за рахунок нових значень та нових слів, які формуються в основному двома способами: шляхом запозичення інших мов та використовуючи власні ресурси мови, такі як поява нових слів і значень в лексичному складі мови (безпосередньо виникнення неологізмів) або навпаки, втрата слів або будь-яких їх значень. Поява нових слів є прямим доказом життєздатності мови, що виражає інтелектуальне багатство людства і прагнення до прогресу цивілізації.

Причини появи неологізмів становлять особливий інтерес для лінгвістів. Перш за все, найбільш очевидною причиною є технічний прогрес, розвиток електроніки та комп'ютерних технологій. Говорючи про лінгвістичні причини, можна відзначити, що неологізми також використовуються для додання певного твердженням або слову додаткової виразності, емоційного забарвлення, щоб краще передати почуття і емоції в процесі спілкування.

В цілому, інтерпретація поняття «неологізм» може бути умовно розділена на більш широке поняття, згідно з яким будь-яка нова лексична одиниця, що з'являється в мові та мовленні, розглядається як неологізм, і вузьке, в якому зазначається, що неологізмами вважається тільки та лексика, яка виникла через існуючу в даний момент часу потребу дати назву новому предмету або висловити нове поняття [1, с. 48].

За словами О.С. Ахманової, неологізм – це слово, створене щоб позначати новий предмет (раніше невідомий) або для вираження нового поняття [3, с. 7]. Цікавим також є визначення неологізму Н.М. Шанського, який зазначає, що слова, які, з'явилися в мові в якості визначених значущих одиниць, ще не увійшли в активний словниковий запас мови і сприймаються

як слова, що мають відтінок свіжості і незвичайності [3, с. 8]. Аналогічну дефініцію ми знаходимо в Оксфордському словнику, який визначає, що неологізм – недавно утворене слово або вираз, яке, можливо, знаходиться в процесі входження до загального вжитку, але ще не увійшло в лексикон більшості [49].

Ми вважаємо, що в даному випадку автори точно підмітили характерну рису неологізму, а саме те, що неологізм може бути ще не сприйнятий носіями мови, проте знаходиться в активному ужитку серед носіїв цієї мови, хоча може бути ще не зафіксованими в різних словниках та інших лексикографічних джерелах.

В англійській мові останнім часом переважають власне неологізми, що пов'язано з бурхливим розвитком науки і техніки, з необхідністю давати нові назви об'єктам. Наприклад, бурхливий розвиток комп'ютерної техніки призвів до появи таких неологізмів, як *telework* – працювати на дому, маючи зв'язок з виробництвом через комп'ютер; *telecommuter* – консультант, дослідник, програміст.

Семантичний неологізм, тобто поява нового значення вже існуючого слова, може мати два варіанти [24, с. 87]:

1. Слово повністю втрачає значення і вживається тільки в новому значенні, наприклад: *sophisticated* втратило значення «той, хто веде себе неприродньо» і набуло позитивного значення «сучасний, технологічно прогресивний». Іноді дане слово вживається в значенні *expensive* (*My laboratory needs more sophisticated equipment*).

2. У семантичній структурі слова з'являється нове значення і зберігається старе значення, наприклад слово *mafia* розширює своє значення та почало позначати «секретне співтовариство, замкнуте коло, клан» (*Literary mafia, trade mafia, etc.*).

Тож, як бачимо мова в міських субумовах поступово змінюється завдяки новітнім технологіям та процесу глобалізації у світі. До особливостей мови у міських субумовах можна віднести вживання

неолгізмів, професіоналізмів, сленгу та Estuary English, який поступово витісняє Received Pronunciation.

1.2 Діалектна лексика як частина народної культури в сільських субумовах

Питання визначення поняття «діалект» завжди цікавило вчених і представляється найбільш важким завданням саме в даний час, хоча йому було присвячено чимало досліджень. Згідно найбільш загальному формулюванню, діалектологія як розділ мовознавства особливу увагу приділяє вивченню і опису територіальних і соціальних діалектів, тобто тих різновидів національної мови, які мають прив'язаність або до території, або до певних об'єднань людей [31, с. 45]. Існує помилкова думка, згідно з якою діалект є відхиленням від норми, мовною помилкою, однак такий підхід неправомірний, оскільки діалект – результат багатовікового розвитку мови. Більш того, якщо розглядати діалект як зразок різновиду англійської мови, що існує поряд з нормалізованою літературною і розмовною мовою, можна прийти до висновку про те, що стандартна форма англійської мови – теж діалект: спочатку вона була лондонським діалектом, але пізніше набула статусу офіційної мови завдяки традиціям освіти, радіо- і телемовлення у Великобританії.

Діалект вживається тільки в усній формі, тому і схильний до змін більше, ніж літературна мова. Діалекти, які існують сьогодні склалися протягом багатьох століть і продовжують розвиваються в наш час. Діалект обмежений територією або соціальним класом, а тому може розумітися не всіма, тоді як літературна мова в цьому плані необмежений.

На думку багатьох дослідників (А. Швейцера, О.С. Ахманової, Д. Крістала), які вивчали питання діалектів, діалект представляє з себе особливий варіант мови, в якому дуже чітко спостерігається приналежність людини до конкретної соціальної групи або географічного розташування.

Дослідники сходяться в загальному розумінні діалекту як частини мовної системи з наявністю у носіїв спільності певного характеру [38, с. 65]. У сучасній вітчизняній та зарубіжній науковій літературі у терміні «діалект» немає усталеного визначення; він визначається багатозначністю, оскільки застосовується як до нормативних, так і ненормативних варіантів мови, тобто лінгвісти підходять до питання визначення поняття діалекту з різних кутів.

Лінгвіст А.Д. Швейцер розуміє під терміном «діалект» територіальні, тимчасові та соціальні різновиди мови, які може вживати більш-менш обмежена кількість людей та відрізняється за власною побудовою (фонетикою, граматиною, лексемним складом і семантикою) від мовних стандартів, які самі є соціально найбільш престижними діалектами. Що стосується мовного стандарту, то це – зразкова, нормалізована мова, її норми сприймаються правильними і загальнообов'язковими, вона протиставляється просторіччям та діалектам [32, с. 192].

О.С. Ахманова пише, що діалект – це різновид (варіант) мови, яким користується більш-менш обмежена кількість людей, пов'язаних тісною територіальною, професійною чи соціальною спільністю і які знаходяться в постійному і безпосередньому мовному контакті [19, с. 418].

Питанням визначення поняття «діалект» зацікавилися не лише лінгвісти, а й люди, що належать до світу літератури. Так, англійський письменник Марк Твен спробував сформулювати визначення поняття «діалект». На його думку, діалект – це відгалуження, підвид мови і, як правило, він звучить як мова, від якої він бере початок, але включає в себе особливі відмітні риси [40, с. 67].

Багато зарубіжних лінгвістів вважають, що всі носії мови в тому чи іншому ступені говорять на діалекті. Британський філолог Д. Крістал в своїх роботах пише: «Everyone speaks a dialect» [38]. Такої ж точки зору дотримується діалектолог П.Традгіл, який пише: «all speakers are speakers of at least one dialect» [54]. Він також зазначає, що у кожного носія мови, який говорить на тому чи іншому діалекті, є свої особливості акценту.

Найчастіше виникають труднощі в розмежуванні понять «діалект» і «акцент». Обидва поняття мають великі відмінності, так як під акцентом позначають лише присутність нетипової вимови. Якщо говорити більш конкретно, то акцент – це унікальний відтінок мови, присутній в мові іноземця. Також можуть володіти акцентом і люди, які проживають в різних частинах однієї країни [21, с. 478].

Діалект – широке поняття, яке зачіпає деякі зміни в уживанні лексики, граматики, пунктуації, вимови та ін. Таким чином, він складається з фонологічного, морфологічного, лексичного і синтаксичного рівнів, що представляють широке поле мовних варіацій в рамках однієї мови [21, с. 479]. Звернемося до розгляду територіального та соціального діалектів.

Особливість територіального діалекту пояснюється його назвою: даний діалект територіально обмежений, а значить, і сфера його вживання також обмежена. Територіальний діалект протиставляється іншим діалектам і літературній мові. В рамках однієї країни таких діалектів може існувати велика кількість, утворюються і розвиваються вони в певній місцевості, що і послужило основою для назви діалектів територіальними. Кожен територіальний діалект являє собою певне мовне утворення з більшими чи меншими граматичними, фонетичними і навіть лексичними відмінностями [20, с. 25].

У класичному розумінні територіальний діалект представляє перш за все розподіл мови за територіальним принципом, проте в нинішніх умовах майже неможливо зустріти даний діалект в чистому вигляді – поширення набувають проміжні утворення, що поєднують риси діалекту, просторіччя і літературної мови. Тож, територіальний діалект можна вважати необхідним засобом спілкування, створеним самим народом.

Зауважимо, що мова включає в себе не тільки територіальні відмінності, в соціальному відношенні мова також відрізняється неоднорідністю. У цьому плані вона варіюється у самих різних напрямках. Так, наприклад, існують вікові особливості мови: мова дитини буде завжди

відрізнятися від мови дорослого, мова старшого покоління нерідко відрізняється від мови молодшого, є мови, в яких мова жінок в області вимови відрізняється від мови чоловіків. А ось варіативність мови може залежати від рівня освіти. Освічена людина говорить інакше, ніж людина малоосвічена. Мовні особливості людей можуть бути обумовлені визначеним родом їх занять, професії або навіть колом інтересів. Середовище, в якому людина постійно знаходиться також впливає на появу особливостей мови.

Для соціальних діалектів властиво те, що вони є додатковим засобом спілкування деяких соціальних, групових і соціальних колективів, а не основним засобом спілкування, як у випадку територіальних діалектів [20, с. 26].

Відправним пунктом у визначенні поняття «діалект» виступає суб'єкт, який ініціює процес соціальної діалектолізації мови. За цим параметром діалектні реєстри можна умовно розділити на ті, в яких мовна особистість, яка володіє діалектом, початково володіє і мовними ресурсами нормативної англійської мови в повній мірі, і на ті, в яких для такої мовної особистості характерним є недостатнє володіння нормативною мовою [41, с. 78].

На думку британського діалектолога П. Традгіла, назвати точну кількість територіальних діалектів Великобританії не представляється можливим, оскільки строгих діалектних кордонів у Великобританії не існує [54, с. 51], територія поширення діалектів – вся країна.

Британська англійська визнається мовою діалектів: на території Великобританії зафіксовано унікальну їх кількість, а самі британці виявляють дивовижну обізнаність в цьому питанні: по мові людини можна визначити графство, місто, а іноді навіть вулицю, з якої мовець родом. Наприклад, в графстві Тайн-енд-Вір на протилежних берегах річки Тайн знаходяться два міста: Ньюкасл-апон-Тайн і Гейтсхед. Незважаючи на те, що вони територіально близькі один одному і з'єднані 10 мостами, їхні жителі говорять на різних діалектах: в Ньюкаслі слово *brown* вимовляється як *broon*, що є унікальною назвою темного пива, також жителі Ньюкасла інакше

вимовляють назву рідного міста: вони роблять наголос на другий склад, в той час як всі інші – на перший [28, с. 32].

Одним з найбільш ранніх і найбільш поширених принципів є опис діалекту з точки зору лінгвогеографії – науки, що розглядає діалекти в просторовому контексті з метою виявлення взаємовідносин мови та геокультурною середовища [31]. Територіальні діалекти консервативні, вони зберегли багато мовних явищ інших епох і різні іншомовні впливи: норманський, скандинавський та ін. Один з провідних британських лінгвістів П. Традгіл справедливо зауважив, що на питання про те, скільки у Великобританії існує діалектів, неможливо відповісти: подорожуючи від однієї частини країни в іншу, можна помітити поступові зміни мови, які стають виразнішими зі збільшенням відстані [54, с. 17].

У Великобританії немає строгих діалектних кордонів: як правило, діалект не належить строго одному графству. Але в цілому умовний поділ діалектів Великобританії згідно території їх поширення можливий: головна відмінність проводиться між мовою жителів північних частин Англії (Нортумберленд, Камбрії, Дарема, Північного і Східного Йоркшира) разом із Шотландією і жителями решти території Англії. На півдні йде подальший поділ діалектів. Виділяються західні діалекти центральної частини Англії (Ланкашир, Стаффордшир, Чешир і прилеглі райони) і східні діалекти центральної частини Англії (Південний Йоркшир, Ноттінгемшир, Лінкольншир і Лестешир). На думку П. Традгіла, такий традиційне поділ діалектів поступово втрачає актуальність, зараз головні відмінності проводяться між мовою англійців і шотландців [20, с. 25].

Цілком закономірно, що на традиційних діалектах (*traditional dialects*) говорять жителі деяких областей Англії, південної та північної Шотландії і північної частини Північної Ірландії, проте число людей, які говорять на цих діалектах стрімко зменшується. У той час як кількість масових діалектів (*mainstream dialects*), що відносяться як до стандартної форми, так і до сучасних нестандартних діалектів (*modern nonstandard dialects*), продовжує

стрімко зростати. Вони зустрічаються в мові здебільшого молоді і середнього класу по всій країні. Ці діалекти не сильно відрізняються як від стандартної форми, так і один від одного, головна їх відмінність, як правило, – вимова.

Кількість масових діалектів зростає в районах поруч з великими містами у зв'язку з розвитком комунікаційних та транспортних систем. Це Ньюкасл, Бірмінгем, Брістоль, Лондон. Однак британський лінгвіст П. Традгіл вважає, що ця тенденція буде розвиватися і число територій поширення масових діалектів зменшиться, так як вони будуть об'єднані у великі міські конгломерати [54, с. 29]. Під впливом політично і соціально значимого фактора відбувається відокремлення британської англійської мови від територіальних діалектів.

Відзначимо, що динамічний процес розвитку сучасної англійської мови у Великобританії привів до утворення певних діалектних мовних груп, для яких характерні ті чи інші як територіальні, так і соціально-історичні фонетичні, морфологічні, лексичні, граматичні та інші особливості. Цілком природно, що домінантною ознакою мовного оформлення того чи іншого діалекту є очевидність певної автономності території, на якій проживають носії певного діалекту; а також суспільно-історичної, соціальної спільності групи людей, що віддають перевагу певним чином «оформляти» (кодувати) своє спілкування.

Однак стратегічно важливо зрозуміти, як і чому в століття активної взаємодії різних мов, формування цілої системи глобальної англійської, продовжують жити своїм власним життям і досить продуктивно розвиватися окремі територіальні і соціальні діалекти британського варіанту англійської мови, сприяючи активному процесу масової діалектолізації країни.

Сучасні діалекти мають деякі дуже важливі особливості, багато з яких можна пояснити творчим мовним потенціалом людей, які проживають на певній території. Жителі того чи іншого регіону Великобританії створюють свою власну колоритну мову, яка досить успішно відповідає їх комунікативним потребам. Можна припустити, що сучасний регіональний

діалект кидає виклик нормативній англійській мові, тим самим формуючи свій власний мовний погляд на навколишню дійсність. Варто зазначити, що розвиток того чи іншого діалекту обумовлено двома дуже важливими процесами, що протікають в рамках однієї мови: дивергенція і конвергенція. При цьому дивергенція відображає індивідуальну творчу мовну діяльність, в той час як конвергенція сприяє встановленню взаєморозуміння між членами однієї територіальної або соціальної спільноти. Йдеться про взаємне пристосування мови того, хто говорить і слухача при наявності відповідної зміни норми єдиної для них мови – британського варіанту англійської мови [27, с. 19-21].

Важливо усвідомлювати, що дивергенція і конвергенція – це ті два процеси, які свідчать про об'єктивні тенденції розвитку будь-якої мови. При цьому при найбільш широкому тлумаченні термінів під поняттям дивергенції мається на увазі процес розщеплення мови [31, с. 98], в тому числі розбіжність мови на діалекти.

Лексика діалекту є його найяскравішою відмінною характеристикою і найдоступнішою для вивчення ознакою, вона включає в себе оригінальні слова і слова з інших варіантів мови зі зміненими значеннями. Так, наприклад, в Західному Йоркширі оригінальним діалектним словом виступає *beer-off* замість *off-licence*. Паби неймовірно популярні у Великобританії, ось чому використання цієї лексеми цілком допустимо у побутовій комунікації: за аналогією з виразом *hands off* з'явилася складна лексема *beer-off*, що позначає заборону на продаж спиртного в деяких громадських місцях [49].

У той же час слово *happen*, яке в стандартних умовах (нормативному британському) є дієсловом зі значенням «траплятися, відбуватися», в деяких йоркширських діалектах використовується в якості прислівники «може бути, можливо»: *happen it may rain tomorrow* (можливо, завтра буде дощ) [49]. У діалектному варіанті англійської мови спостерігається поява нового значення у дієслова *happen*. Дане висловлювання є спрощеним варіантом пропозиції *it may happen that it will rain tomorrow* (так може статися, що завтра буде дощ).

У наведеному нами прикладі ми спостерігаємо, що граматичне спрощення пропозиції призводить до змістового розширення значення дієслова. Передбачається, що дружній стиль спілкування, так чи інакше, заохочує зневажливе ставлення до деяких норм англійської граматики.

Цілком припустимо і те, що одне і те саме поняття може позначатися по-різному в різних регіонах Великобританії. Так, наприклад, шматочок картоплі з улюбленої британцями страви *fish and chips* у Ворінгтоні назвуть *scallop*, в Ліверпулі – *fritter*, в Південному Уельсі – *patty*, в Уест-Бромідж – *klandike* [38]. У такому випадку ми спостерігаємо бажання жителів того чи іншого регіону придумати нове слово, відмінне від лексеми сусідів, тим самим створивши місцевий колорит в спілкуванні між собою. Крім цього, це об'єднує людей в одне мовне співтовариство, що відрізняє його від іншого. Це свого роду мовне змагання між різними територіями в країні.

Грамматичні особливості діалекту грають важливу роль, оскільки слово може змінити своє значення навіть через незначні зміни в граматиці. Так, наприклад, в морфології змінам піддаються форми слова: число іменників (*fish - fishes*), часові форми дієслова (*I came yesterday - I come yesterday; I was - I were*), варіації зворотних займенників (*themselves - their selves*). У Великобританії є такі регіональні діалекти, де однина і множина форми минулого часу дієслова *to be* використовуються навпаки: *were* – для однини, *was* – для множини: *She were wearing a mask* [29, с. 12].

У синтаксисі діалектні особливості проявляються в структурних змінах словосполучень: порядок слів, використання прийменників та ін. Наприклад, англійська людина попросить дати їй щось, використавши подібну фразу зі стандартної форми: *Give it to me*, а житель Уест-Мідлендса скаже: *Give it me*. У місті Сток-он-Трент скажуть: *Her's gone up Hanley* замість стандартного *She's gone up Hanley*. У йоркширському діалекті є тенденція використовувати дієслово *want* в тих випадках, де інші носії мови використовують *need* [29, с. 13].

Акцент також є невід'ємною частиною діалекту, він варіюється у вимові голосних і приголосних звуків, певних словосполучень, а також в інтонації мовця. Найчастіше акцент визначає приналежність людини до якоїсь великої території, тому ми говоримо про йоркширську, уельську або шотландську вимову, проте це значне спрощення загальної акцентологічної ситуації в країні. Так, наприклад, у йоркширського акценту є кілька різновидів: Шеффілдська вимова відрізняється від акценту міста Халл, мова жителів якого, в свою чергу, значно відрізняється від мови населення Лідса. Ці акценти, незважаючи на відмінності, об'єднані спільними рисами, що дозволяє віднести їх до більшого поняття – йоркширський акцент.

У деяких випадках за вимовою можна досить точно визначити походження людини, наприклад, за особливостями вимови *Scouse* можна визначити уродженця Ліверпуля. Найвідомішим «маркером» акценту в англійській мові є так звана *Bath vowel* – голосна *a*, яка вимовляється по-різному на півночі і півдні Англії, щоб визначити походження людини, можна запропонувати їй вимовити слово *mask*. Жителі півночі Англії вимовляють слова типу *bath*, *grass*, *dance* з коротким голосним. Жителі півдня вимовляють всі перераховані вище слова з довгим голосним, схожим на звук, який ви вимовляєте, перебуваючи на прийомі у лікаря при огляді горла. Ще однією важливою відмінністю акцентів служить *rhoticity*, тобто вимова *r* перед приголосною. Більшість жителів Англії і Уельсу в даному випадку його не вимовляти, тому їх акцент називається *non-rhotic*, на відміну від акценту жителів англійських графств Уест-Кантрі і Ланкаширу: їх вимова близька до шотландського і ірландського варіантів англійської вимови, в яких *r* звучить чітко [32, с . 192].

Тож, найважливішою відмінною рисою діалекту представляється лексика, оскільки вона значно впливає на розуміння діалекту і найбільш сильно відрізняє його від стандартної форми мови, саме лексика характеризується високою варіативністю і непередбачуваністю. Велика кількість діалектів є прикладом багатства англійської мови. Крім того, у

створенні кожного окремого діалекту величезна роль належить мовній творчості і суспільній свідомості тих людей, які проживають на тій чи іншій території.

Висновки до розділу 1

У першому розділі магістерської роботи було здійснено дослідження мови в міській та сільській субумовах.

Нами було зазначено, що незважаючи на те, що RP є стандартним акцентом англійської мови і розглядається як нормативний, не можна сказати, що він є найпопулярнішим акцентом Великобританії. У даний час, мова людей, які розмовляють на RP звучить злегка старомодно, тому багато людей намагаються включати в свою мову регіональні особливості.

На сьогоднішній день через втрату RP своєї популярності на зміну приходить діалект EE поширення якого обумовлено такими факторами, серед яких на першому місці стоїть збільшення соціальної мобільності населення та введення у Великобританії загальної середньої освіти.

Нами було визначено, що у міських субумовах широко поширеними є професіоналізми, сленг та неологізми. Професіоналізми є типом соціальних діалектів, що існують в рамках певної професії. Сленг протистоїть офіційній, загальноприйнятій мові і, на думку лексикографів, до кінця буде зрозумілим тільки представникам досить вузького кола осіб, що належить до тієї або іншої соціальної чи професійної групи, якою введене в ужиток дане слово чи вираз. Неологізм – це слово, створене для позначення нового предмета (раніше невідомого) або для вираження нового поняття.

У сільських субумовах переважає використання різних діалектів. Діалект представляє з себе особливий варіант мови, в якому дуже чітко спостерігається приналежність людини до конкретної соціальної групи або географічного розташування. Особливість територіального діалекту пояснюється його назвою: даний діалект територіально обмежений, а значить, і сфера його вживання також обмежена. Для соціальних діалектів

властиво те, що вони є додатковим засобом спілкування деяких соціальних, групових і соціальних колективів, а не основним засобом спілкування, як у випадку територіальних діалектів. Найважливішою відмінною рисою діалекту представляється лексика, оскільки вона значно впливає на розуміння діалекту і найбільш сильно відрізняє його від стандартної форми мови, саме лексика характеризується високою варіативністю і непередбачуваністю. Велика кількість діалектів є прикладом багатства англійської мови.

Підсумовуючи зазначимо, що в століття активної взаємодії різних мов, формування цілої системи глобальної англійської, продовжують жити своїм власним життям і досить продуктивно розвиватися окремі територіальні і соціальні діалекти британського варіанту англійської мови, сприяючи активному процесу масової діалектолізації країни.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ДВОСТОРОННЬОГО ПРОЦЕСУ

2.1 Переклад як двосторонній процес

Переклад розглядається як передача певного знання, закладеного в початковому тексті. У процесі перекладу з мови оригіналу на мову перекладу перекладач виробляє дві дії: комунікацію і перекодування (трансляцію). Процес трансляції також є двоякий процес: з одного боку – розуміння, а з іншого – корекція розуміння в процесі його викладу.

Перекладацька діяльність – це не тільки процес викладу інформаційного змісту на іншій мові. Переклад – це в першу чергу виклад знання, вираженого в початковому тексті на мові перекладу [50]. Будь-яка людина, що читає вихідний текст, освоює не лише виражений в ньому інформаційний зміст, а й певне вміння домислювати цей текст. Це домислювання здійснюється завдяки різним додатковим вказівкам, включеним в структуру тексту. Сюди відносяться:

- 1) вказівки на широку ситуативну сферу, в якій здійснюється виклад;
- 2) вказівки на культурну сферу, в рамках якої здійснюється розуміння викладеного;
- 3) вказівки на широкий інтелектуально-філософський контекст змісту тексту;
- 4) зазначення на індивідуально-психологічний контекст, властивий автору тексту [4].

Усі ці контексти забезпечують розвиток знань як процесу розширення, розгортання розумових уявлень на основі отримання інформаційного змісту тексту. Ці моменти неминуче включаються в роботу перекладача, який створює не просто інформаційний, а когнітивний, пов'язаний з формуванням знання текст перекладу.

Перекладацька діяльність, крім того що вона має наукову та методологічну основу, є ще й мистецтвом, що дозволяє вгадувати різні перекладацькі аспекти в залежності від менталітету автора тексту, стану науки і перекладацької культури, а також потреби читацької публіки.

Об'єктом перекладознавства служать текст оригіналу і текст перекладу. Текст – це мовний знак, який виступає одним з об'єктів лінгвістики, тому перекладознавство є прикладною лінгвістикою [17, с. 65]. Однак в процесі перекладу використовуються поняття і інших наук: філософії (герменевтики – теорії розуміння), культурознавства (розділ про соціологію і естетику), літературознавства та історії [46]. Але безсумнівно, що провідними поняттями перекладознавства виступають все-таки поняття лінгвістики.

Процес перекладу із зовнішньої сторони виступає як процес мовної комунікації. Джерелом інформації в цьому процесі є мовець (усне джерело) або письмове джерело (книга, друковане видання, документ). Вихідна інформація дається на мові джерела, кінцева інформація видається на мові перекладу в результаті діяльності перекладача [22, с. 43].

У процесі перекладу комунікація здійснюється у два етапи. Спочатку адресантом виступає той, хто говорить або письмовий текст. Таким чином, адресантом комунікації служить, той хто говорить або письмове джерело на вихідній мові, а адресатом, на першому етапі, виступає перекладач, але процес комунікації на ньому не завершується. Перекладач перекодує текст оригіналу в текст перекладу, а потім стає новим адресантом, але вже для одержувача перекладного тексту.

У якості одержувача виступає слухач або письмовий запис (рукописний, машинописний або комп'ютерний). Сам переклад, або перекодування, таким чином, відбувається не в процесі комунікації, а між двома актами комунікації в свідомості і розумовій діяльності перекладача [42, с. 207].

Тому об'єктивно перекладом є складний процес, що складається з двох актів: комунікації та акту кодування діяльності перекладача. Тому переклад

повинен розглядатися як поєднання двох процесів – комунікації і кодування. Останній ми назвемо процесом трансляції. Саме трансляція виступає в якості головної, домінуючої діяльності перекладача [15, с. 52].

Розглянемо окремо ці два перекладацьких процеси – комунікацію і трансляцію з точки зору їхньої внутрішньої структури. У звичайній, не перекладацькій, комунікативній діяльності взаємодія адресанта і адресата забезпечує два процеси: адресант повинен передати інформацію, а адресат повинен зрозуміти її, потім адресат і адресант міняються місцями, але в будь-якому випадку, при зміні відносин між комунікантами забезпечується два комунікативних процеси – передача інформації (адресантом) і розуміння інформації (адресатом) [36, с. 78]. У перекладацькій діяльності відбувається деяке ускладнення як відносин між комунікантами, так і видів комунікативної діяльності. Тут адресат передає інформацію перекладачеві, перекладач повинен зрозуміти цю інформацію, потім він перекодує інформацію з однієї мови на іншу (трансляція), а після цього перекладач передає інформацію адресату, а той, у свою чергу, повинен зрозуміти її.

Тож, у разі міжмовної комунікації (перекладу) в модель додається додаткова стадія – стадія трансляції. Мовний акт розпадається на три взаємопов'язаних акти, а перекладач виступає як одержувач в першому і як відправник в останньому випадку. Специфічною і виключною перекладацькою діяльністю є проміжна стадія. Але при цьому як в ролі одержувача, так і в ролі відправника перекладач включає механізми імовірного прогнозування саме як перекладач (з огляду на можливі труднощі розуміння, необхідність корекції і т. д.) [6, с. 62]. Це також вимагає опори на нелінійну, неодноспрямовану модель комунікації.

Хороший переклад в цьому випадку – комунікативно-еквівалентний переклад, який однаково співвідноситься з контекстом дійсності, що призводить до аналогічних дискурсивних наслідків [53, с. 42]. Втім, реальність міжкультурної взаємодії дає більш різноманітне наповнення цієї загальної схеми, що виходить за рамки лінійної парадигми (культурні

контексти і їх відмінність, перекладач як активний агент, чинник адресата, фактор «третього» і т. д.). Більш того, в інших комунікативних та соціокультурних умовах може виникати потреба і в інших завданнях.

Між учасниками перекладацького комунікативного процесу встановлюються особливі відносини. Зазвичай перекладачеві відводиться нейтральна, пасивна, підпорядкована роль, але це далеко від істини. Основне призначення перекладача – виконати функціональне призначення тексту перекладу в даному часі, місці, соціальній ситуації, а ступінь його «співучасті» при цьому буде варіюватися [43, с. 78].

Фактично ідея нейтральності, незаангажованості перекладача слідує спрощеній трансляційній моделі. Діяльнісний, інтеракційний аспект розгляду процесу перекладу дозволяє об'єднати в одній моделі і ті ситуації, коли перекладача не повинно бути видно («смерть перекладача»), і ті ситуації, коли перекладач виступає як рівноправний учасник діяльності, але зі своєю особливою роллю.

Мета перекладу часто не збігається з метою і призначенням вихідного тексту з різних причин, пов'язаних зі зміною фактичної комунікативної ситуації. Для тексту інструкції до побутового приладу таке неспівпадіння мінімально, абсолютно незначимо, але якщо сучасному перекладачеві доводиться перекладати відому книгу або фрагменти мови політичного лідера іншої країни, то мета такого перекладного тексту, швидше за все, буде в історичній або культурній ілюстрації, ніж в повторенні того ефекту, який ці мови виробляють на сучасників.

Можливо, переадресація в якомусь сенсі здійснюється завжди. Потенційний одержувач вже самою своєю приналежністю іншій лінгвокультурі просто не може бути рівним потенційному отримувачу вихідного тексту [37, с. 65]. Між комунікативно-рівноцінним перекладом, коли одержувачів в двох контактуючих культурах можна визнати рівними один одному, і стратегією повної переадресації можна углядіти цілий континуум проміжних випадків. У будь-якому випадку вибір стратегії і

прийомів зумовлений метою створення самого тексту перекладу, а базова комунікативна ситуація (автор – читач) переосмислюється. Аналізуючи текст, перекладач також починає з визначення цілей і адресації перекладу, найважливіших чинників комунікативної ситуації.

Визначення стратегії перекладу з опорою на комунікативну ситуацію, в якій використовується переклад, запропоновано В. В. Сдобниковим і проілюстровано ним на прикладі деяких ситуацій – більшою мірою усного перекладу [16, с. 15-16]. Аналіз тексту також повинен включати такі параметри, як роль ініціатора або замовника і мета перекладу. У будь-якому випадку перший аспект аналізу – це загальна комунікативна характеристика тексту, комунікативної сфери і ситуації перекладу.

Таким чином, в процесі перекладацької діяльності здійснюються такі дії: передача інформації – розуміння інформації (трансляція), передача інформації – розуміння інформації. Якщо розглядати тільки комунікативну сторону перекладу, то під час перекладу здійснюються два процеси передачі інформації та два процеси її розуміння [5, с. 94].

Як процеси розуміння, так і процес трансляції пов'язані з механізмами перекодування в процесі мовленнєвої діяльності.

Розуміння є процесом перекодування, трансформації або інтерпретації сегментів тексту. Розуміння як сегмент комунікативного процесу в перекладацькій діяльності аналогічний процесу трансляції, який також представляє собою перекодування тільки з системи одиниць однієї мови в систему одиниць іншої мови [6, с. 86]. Але не потрібно думати, що це перекодування відбувається послівно. Можливо, такий процес і має місце, але тільки для дуже некваліфікованого перекладача.

Отримуючи текст іноземною мовою, перекладач цілком схоплює його зміст на рівні денотативних одиниць мислення, звертаючи зміст отриманого тексту в обмежене число пропозицій. Цей процес відбувається вже на мові перекладу, потім перекладач розгортає первинні пропозиції у висловлювання внутрішнього мовлення знову на мові перекладу, і, нарешті, висловлювання

на мові перекладу розгортаються в кінцеву систему пропозицій на мові перекладу. Весь цей процес контролюється системою вихідної мови, в першу чергу системою слів, їх фонетикою, граматиною і семантикою.

На завершальному етапі перекладу перекладач проводить корекцію вже перекладеного тексту, підлаштовуючи його під фонетичні, семантичні, граматичні, переносні і образні властивості вихідної мови. Таким чином, одиницею кодування в процесі трансляції виступає не слово, а тексти вихідної мови та мови перекладу [16, с. 54]. Мовні одиниці обох мов служать лише тільки засобами корекції. Перекладач з їхньою допомогою «підправляє» текст, з тим щоб врахувати конотативні особливості обох мов, донести до одержувача своєрідне відчуття вихідної мови за допомогою засобів мови перекладу.

Цей процес вже не є комунікативним, його правильніше було б назвати когнітивним. Саме когнітивний процес становить головну і найбільш істотну особливість процесу перекладу, але потрібно пам'ятати, що цей процес відбувається спільно з комунікативними процесами. Інакше кажучи, процес трансляції також є двояким процесом, з одного боку, розуміння, а з іншого – корекція розуміння в процесі його викладу. Цей процес вимагає усвідомлення семантики різних етапів мовленнєво-розумового процесу.

Часовий параметр комунікації передбачає не одне (відправник – одержувач), а кілька напрямів уваги, облік цілого комплексу: антиципація і прогноз реакції одержувача, автотиторінг і корекція комунікативних дій, використання механізмів короткочасної і довготривалої пам'яті (когезія і когерентність дискурсу, інтертекстуальність як пам'ять культури та ін.) – все це важливо в аналізі тексту для перекладу.

2.2 Проблема перекладу як предмету двомовної мовленнєвої діяльності

У даному параграфі розглянемо проблему перекладу як предмету двомовної мовленнєвої діяльності.

Зауважимо, що переклад насправді видається надзвичайно складним та багатограним явищем, розкрити всі суттєві аспекти якого тільки в одному, навіть досить детальному означенні, дуже складно, якщо це взагалі являється можливим. У першу чергу, варто мати на увазі, що безпосередньо слово «переклад» є неоднозначним: переклад може розглядатися як різновид інтелектуальної діяльності, тобто процесу, і як результат цього процесу, як продукт діяльності, іншими словами, мовленнєвий твір, створений перекладачем. Два поняття, виражені обома термінологічними значеннями терміна «переклад», взаємопов'язані та співвідносяться: першим постійно передбачається друге [37, с. 62]. Характером процесів перекладу, якщо будуть відомими його етапи чи окремі моменти, можна пояснити певні особливості мовленнєвої роботи, які стали його результатами, та, навпаки, виходячи з особливих рис перекладу як результатів у його відношенні до оригіналу можна певною мірою зробити припущення стосовно процесу перекладу.

Однак, будуючи методологічною системою навчання інтерпретації, принципово важливо розрізнити поняття, виражені двома значеннями терміну переклад: продукт перекладу та процес перекладу. Річ у тім, що на сучасних етапах вивчення перекладу інтерес дослідників був розділений: ряд з них аналізував взаємозв'язок між текстом перекладу та оригіналом як двома взаємопов'язаними мовленнєвими творами з урахуванням їх специфіки та завдань, що вирішуються в конкретних випадках; водночас інші вивчають переклад як процес і займаються його моделюванням, іншими словами найбільш загальним відображенням (у переважній більшості з використанням схем) усіх можливих випадків здійснення перекладу – у зв'язку з різними мовними та немовними умовами. Обидва напрямки не є взаємовиключними, вони не антагоністичні, але кожен має свою специфіку.

Спочатку потрібно розглядати переклад як продукт діяльності, а потім як діяльність.

Відповідно до визначення А.Б. Федорова: «Переклад розглядається насамперед як мовленнєвий твір у його співвідношенні з оригіналом та у зв'язку з особливостями двох мов та з матеріалом, що належить до певних жанрових категорій» [6, с. 76]. Як впливає з праць Л.К. Латишева переклад у значенні продукту перекладацької діяльності – це текст в усній чи письмовій формі [22, с. 62]. Це визначення було доповнено у праці Я.І. Рецкера: «завдання перекладача полягає в тому, щоб передавати оригінальний зміст цілісно та точно, використовуючи засоби іншої мови, зберігаючи його стилістичні та виразні особливості» [22, с. 67]. Таким чином, переклад як продукт перекладацької діяльності – це мовленнєва робота, яка повинна мати певні характеристики, бути повною та адекватною, тоді як якість перекладу може бути оцінена лише стосовно оригіналу. Однак слід зазначити, що ці висновки були зроблені в результаті аналізу письмових перекладів, що, наприклад, неприпустимо при аналізі результатів усного перекладу. Розглядаючи переклад як текст, видається доцільним розглянути можливі критерії оцінки перекладу. У теорії перекладу для характеристики тексту в результаті перекладу використовуються такі терміни: вільний, буквальний, адекватний, еквівалентний, однаковий, повноцінний, цілісний [51, с. 65].

Здається доцільним проаналізувати ці поняття та визначити основні особливості перекладу, які слід враховувати при навчанні перекладу. На сьогоднішній день засвоєнню понять «еквівалентність» та «адекватність» приділяється досить велика кількість часу як у теоретичних, так і в практичних дослідженнях. Поняття еквівалентності є ключовим, але при цьому часто воно визначається як «рівноцінність текстів оригіналу і перекладу», як «основне завдання перекладу», а в якості синонімів наводяться поняття рівноцінності, адекватності, тотожності [9, с. 20-21]. А.Д. Швейцер вважає, що основне завдання перекладача □– досягнення

комунікативної еквівалентності [16, с. 23]. В.Н. Комісаров, А.Д. Швейцер, А. Паршин виділяють різні рівні еквівалентності, вважаючи, що адекватний переклад має на увазі певний (відповідний даному конкретному випадку) рівень еквівалентності, при цьому еквівалентний переклад далеко не завжди є адекватним [9, с. 31]. Разом з тим не слід забувати, що будь-яка ієрархізація рівнів еквівалентності завжди умовно-відносна, тому що ступені зближення із оригіналом перебувають у залежності від багатьох чинників: від майстерності самого перекладача, від характерних особливостей зіставлення різних культур та мов, характеру перекладних текстів і т.д. [8, с. 18].

Л.К. Латишев виділяє таку характеристику перекладу, як «еквівалентність». Аргументуючи свій вибір на користь цього терміну, Л.К. Латишев зазначає, що в широкому сенсі еквівалентність розуміється як щось рівнозначне, щось значне, адекватність – як щось цілком рівноправне, а ідентичність – як щось, що має повний збіг, схожість. За словами Л.К. Латишева, сучасна лінгвістика розглядає текст насамперед як інструмент спілкування. З цього, а також із положення про публічну мету перекладу випливає, що перекладений текст повинен бути заміною оригінального тексту, насамперед з точки зору спілкування (з точки зору його словесного та / або емоційного впливу) [22, с. 66]. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що автор вважає рівнозначним лише переклад, який повністю передає функціональний та комунікативний аспект оригіналу.

В.С. Виноградов, як і Л.К. Латишев, використовує поняття «еквівалентність» для оцінки якості перекладу, але визначення авторів відрізняються. На думку В. С. Виноградова, в теорії перекладу еквівалентність варто розуміти збереженням відносної рівності функціонально-комунікативної, семантичної, стилістичної, смислової інформації, яка міститься в перекладі та оригіналі [8, с. 49]. А.В. Федоров вводить поняття «повноцінності» як характеристики перекладеного тексту: повноцінність перекладу значить всебічну передачу смислового змісту оригіналу і повну стилістичну та функціональну відповідність йому.

Безпосередньо повноцінність перекладу базується на передачі конкретного співвідношення змісту та форми до оригіналу за допомогою відтворення особливостей останнього чи формування функціональних відповідностей поданих ознак. Цим передбачається застосування мовних засобів, що часто не збігаються за своєю формальною природою із елементами оригіналу, якими б виконувалася подібна смислова та художня функція у системі цілого [9, с. 51].

Ю.В. Ванніков використовує поняття «адекватності», однак згідно з його теорією існує кілька видів адекватності. Автором пропонується розрізняти, перш за все, «семантико-стилістичну адекватність», що визначається оцінкою семантичної та стилістичної еквівалентностей мовних одиниць, які є складовими тексту перекладу і тексту оригіналу, і функціональну (функціонально-прагматичну та прагматичну), яку можна вивести із співвідношень тексту перекладу з комунікативною інтенцією відправника повідомлень, реалізовану в тексті для перекладу [14, с. 316].

На думку В.Н. Комісарова і А.Д. Швейцера, доцільно використовувати як поняття «еквівалентність», так і поняття «адекватність», при цьому вони не є синонімами, а позначають різні явища [14, с. 54].

З позиції В.Н. Комісарова «еквівалентність» – це спільність змісту (смислова близькість) оригіналу та перекладу [14, с. 57], а «адекватний переклад» – це переклад, яким забезпечуються прагматичні завдання перекладацьких актів на рівні еквівалентності, який є максимально можливим для реалізації цієї мети, не допускаючи порушень узусу та норм мови перекладу, притримуючись жанрово-стилістичної вимоги до текстів поданого типу та відповідності конвенційним нормам перекладу.

На думку А.Д. Швейцера, «еквівалентність» орієнтується на результат перекладу, на відповідності тексту перекладу деяким параметрам оригіналу, у той самий час як «адекватність» пов'язується із умовами, в яких протікає міжмовний комунікативний акт [16, с. 58]. Також автор зазначає, що еквівалентністю передбачається максимально повна передача

«комунікативно-функціонального інваріанту» тексту-оригіналу. Адекватність представляє собою певний компроміс, який використовує перекладач, пожертвувавши еквівалентністю, щоб вирішити конкретну комунікативну задачу двомовної комунікації.

У ряді випадків термін «адекватність» трактується як взаємозамінний з терміном «еквівалентність», як, наприклад, у Дж. Кетфорд, яким перекладацька еквівалентність (translation equivalence) визначається адекватністю перекладу [37, с. 67]. У той же час іншими вченими, зокрема В. Н. Комісаровим, еквівалентний та адекватний переклади розглядаються неідентичними, хоча і тісно взаємопов'язаними поняттями. Адекватний переклад трактується ним більш широко і розглядається в якості синоніма «хорошого» перекладу, яким забезпечується необхідна повнота міжмовної комунікації у конкретних умовах. Еквівалентність характеризується смисловою спільністю прирівнюваних одне до одного мовленнєвих одиниць.

Сучасним перекладознавством переклад розглядається у широких межах міжмовної комунікації та вивчаються усі його аспекти і визначальні чинники як лінгвістичні або власне мовні, так й зовнішні у відношенні до мови або екстралінгвістичні, які напряду чи опосередковано здійснюють вплив на прийняття остаточного рішення перекладачем. Багатьма сучасними перекладознавчими теоріями підкреслюється важливість еквівалентності адекватності та перекладу.

Раніше велика увага приділялася порівнянню оригіналу із перекладом, щоб встановити, які елементи були втрачені або спотворені під час перекладу. Сучасний підхід рішучим чином відрізняється і не є оціночним. Він прагне до розуміння зміни пріоритетів під час перенесення текстів з однієї мовної системи в іншу. У роботах американських та європейських дослідників «еквівалентність» сприймається семантичною категорією, пов'язаною з відносинами смислової тотожності між текстами вихідної мови і мови перекладу, а також і з відносинами максимально досяжної тотожності між текстами вихідної мови і мови перекладу.

Д. Кенні, намагаючись визначити цей термін, стверджує про наявність прямої залежності між термінами «переклад» і «еквівалентність», відзначаючи значну кількість варіантів визначити «переклад» через «еквівалентність» і «еквівалентність» через «переклад», в результаті чого сформувалося замкнене коло [43, с. 77].

У сучасному перекладознавстві, питання визначення еквівалентності двояко розуміється. З однієї сторони, особливі акценти робляться на специфічні проблеми семантики і на те, щоб перенести семантичний зміст із іноземної мови в мови перекладу. З іншої сторони, під час вивчення перекладу, наприклад, художнього тексту поняття еквівалентності вельми розширилося в силу ствердження деякими вченими, що перекладачем художнього тексту має забезпечуватися еквівалентність не на мовному рівні, а на основі різноманітних художніх прийомів, що не можна розглядати ізольовано, а тільки у межах конкретного тимчасового та культурного контексту, в якому їх використовують. Таким чином, у перекладі еквівалентність не має розглядатися прагненням до тотожності, оскільки вона є неможливою навіть між обома версіями перекладу одних і тих же текстів, не говорячи вже про текст мовою оригіналу і текст мовою перекладу.

За твердженням С. Баснетт-Макгайр, яка розглядає переклад як дію в рамках семіотики і культури, а не тільки в якості виключно лінгвістичного процесу, і чию точку зору в даному випадку ми поділяємо, еквівалентність перекладу є не тотожність, а діалектичне відношення між знаками і структурами в текстах вихідної мови і мови перекладу [35, с. 67]. У класичних роботах з перекладу, наприклад в дослідженнях Дж. Кетфорд, стверджується, що виникнення відносин еквівалентності між одиницями різних рівнів різних мов ґрунтується на спільності людського досвіду, на значних збігах в картині світу носіїв різних мов. Однак національно-культурні особливості зафіксованих мовою картин світу пояснюють багато випадків відсутності еквівалентності або випадки неповної еквівалентності. Встановлення, вивчення і опис еквівалентних одиниць нерозривно пов'язане

з вивченням семантики мовних значень, а також умов їх реалізації в мовленні. Це призвело до того, що Дж. Кетфорд, а слідом за ним і В. Коллер розмежовують власне мовні відповідності (formal correspondence) і мовні еквіваленти (textual equivalence), що реалізуються в певному контекстуальному оточенні [45, с. 101].

У перекладознавстві виділяють комунікативну, функціональну, прагматичну і семантичну еквівалентності. Головною в цій ієрархії є комунікативна еквівалентність, пов'язана з уявленнями про тотожний комунікативний ефект, який здійснює на реципієнтів-носіїв мови тексти вихідної мови і мови перекладу. Повна комунікативна еквівалентність може бути досяжна лише тоді, коли є функціональна, прагматична і семантична еквівалентність.

У зарубіжних школах перекладознавства поряд з цією точкою зору широко представлено думку про пріоритет семантичної еквівалентності текстів. Під семантичною еквівалентністю тексту розуміють максимально можливу передачу сенсу тексту іноземної мови, який складається не тільки з пропозицій тексту, а й жанрової форми, стилістичних властивостей, а також можливих конотацій і смислів. Зарубіжні вчені стверджують, що основний спосіб досягнення еквівалентності – це використання регулярних міжмовних відповідностей, проте самі визнають, що в разі перекладу прецедентних мовних знаків більш ефективним способом передачі змісту є заміни і різного роду семантичні трансформації.

У дослідженнях Ю. Найди і Ч. Табера протиставляються формальна еквівалентність, яка досягається в результаті використання регулярних міжмовних відповідностей, і динамічна (тобто мовна) еквівалентність, яка передбачає використання різного роду трансформацій [22, с. 57]. У дослідженнях з перекладу М. Бейкер наводиться досить детальна класифікація різного роду трансформацій, за допомогою яких можна забезпечити еквівалентність текстів вихідної мови і мови перекладу [9, с. 32].

Вивчення проблеми еквівалентності привело дослідників до розробки декількох типологій і до необхідності виділити кілька типів еквівалентних відносин в залежності від рівня відносин одиниць перекладу (рівень морфем, слів, словосполучень і речень) або типу інформації (денотативна, конотативна, прагматична).

Так, В. Коллер виділяє:

— референційну, або денотативну, еквівалентність (*referential, or denotative equivalence*), що передбачає збереження предметного змісту тексту;

— конотативну еквівалентність (*connotative equivalence*), якою передбачається передача конотацій тексту за допомогою цілеспрямованих виборів синонімічних засобів мови, коли одиниці вихідної мови і одиниці мови перекладу викликають ті ж або подібні асоціації у їх носіїв;

— контекстуальну або текстуально-нормативну еквівалентність (*text-normative equivalence*), що орієнтується на жанрову ознаку тексту, на мовні і мовленнєві норми, коли одиниці вихідної мови і одиниці мови перекладу переважно вживаються в однаковому або подібному контекстному оточенні;

— прагматичну еквівалентність (*pragmatic equivalence*), якою передбачається певна установка на одержувача, коли одиниці вихідної мови і одиниці мови перекладу викликають ті ж або подібні емоції у носіїв мови;

— формальну еквівалентність (*formal equivalence*), що орієнтується на те, щоб передавати художньо-естетичні, каламбурні, індивідуалізуючі та інші формальні ознаки оригіналу, при якій слова іноземних мов і слова мови перекладу характеризуються фонетичною або орфографічною схожістю [45, с. 102].

У свою чергу Ю. Найда і Ч. Табер виділяють два типи еквівалентності на основі домінуючого способу досягнення: динамічну еквівалентність, яку визнають як тотожність впливу на реципієнтів – носіїв іноземних мов і мови

перекладу, і формальну еквівалентність, що отримується в результаті використання в перекладі регулярних міжмовних відповідностей [6, с. 73].

Що стосується поняття адекватності, у перекладознавстві воно розглядається переважно як відповідність перекладеного тексту меті перекладу і часто розглядається як оцінне, пов'язане з правильним вибором засобів перекладу. На думку Е. Рігбі, адекватний переклад тексту – це переклад, який підпорядковується принципу композиціональності [8, с. 41]. Принцип композиціональності в даному контексті означає, що переклад тексту повністю зводиться до перекладу пропозицій, з яких він складається, а переклад пропозицій – до перекладу слів. Єдина поправка, яка при цьому допускається – це поправка на граматичні взаємозв'язки, які, повинні безумовно дотримуватися. Це відноситься абсолютно до будь-якого тексту – філософського, художнього і т. д. якщо він бажає бути адекватним. Вимога ж відносно того, що перекладач повинен перекладати не слова, а думки, є абсолютно доречною, коли мова йде про ненаукові тексти.

Зауважимо, що повністю адекватний переклад художніх текстів неможливий, причому бувають твори, які піддаються «більш-менш» адекватному перекладу (тим менше вони цінні з художньої точки зору), а бувають твори, які просто неможливо навіть приблизно адекватно перекласти (наприклад, віршовані твори). Перекладач у даному випадку має рівні права з автором, бо в цьому випадку він практично не перекладає, а «творить» новий твір. Фахівець в області перекладу Г. Турі вважає, що адекватність може проявлятися як певне ставлення до початкового тексту і у відношенні до перекладного тексту; вона виникає як дотримання норм іноземних мов і коректність щодо норм мови перекладу. Крім цього адекватний переклад передбачає повну еквівалентність прагматичної складової тексту, якої неможливо досягти, порушуючи жанрово-стилістичні норми тексту. Виходячи з цього Г. Турі пропонує певну методику оцінки адекватності перекладу, яка будується на оцінці вихідної мови і мови

перекладу, побудові певного інваріанта і порівнянні його з іноземним текстом [53, с. 42].

Адекватність як цільову відповідність слід відрізнити від еквівалентності як відносин подібності, що наближаються до тотожності. Нерідко обидва терміни вживаються як синоніми, що становлять градуальну опозицію, коли еквівалентність передбачає встановлення відносин тотожності на рівні одиниць, складових тексту, а адекватність означає комунікативну і прагматичну тотожність. Вважається, що адекватність перекладу недосяжна без реалізації еквівалентності на окремих рівнях побудови тексту, хоча еквівалентність не завжди призводить до адекватності. Функціонально адекватним може бути визнаний текст, який відображає умови комунікації, стильові і жанрові характеристики вихідного тексту, але при цьому, так як він орієнтований на одержувача повідомлення, повинна бути врахована жанрова система мови перекладу.

А. Ньюман звертає увагу на таку якість функціонально адекватних текстів, як цілком припустимий відступ від вимоги денотативної еквівалентності, використання лексичних та синтаксичних трансформацій. Вчений зазначає, що не вся інформація, що передається однаково релевантна ситуації перекладу, тому наділяє перекладача правом вирішувати, який тип інформації повинен бути переданий в першу чергу, а яка інформація може бути опущена або скорочена; тексти, які зазнали такої обробки, він називає функціонально еквівалентними, зближуючи, таким чином, поняття адекватності і еквівалентності [48, с. 49]. Суб'єктивність в оцінці адекватності виконаного перекладу ґрунтується на досвіді відомих перекладачів, письменників, вчених і оперує такими критеріями, як «вірність оригіналу», «природність мовного потоку перекладеного тексту», апелює до інтуїтивності знань і оцінок.

Орієнтовані на сприйняття критерії якості були сформульовані в дослідженнях Ю. Найди і Ч. Табера, вони ґрунтуються на відносинах динамічної еквівалентності між текстом іноземних мов і текстом мови

перекладу, а також на способах впливу на реципієнта – носія мови перекладу для формування того ж образу сприйманого тексту, що і у носія вихідної мови. Ю. Найда сформував три основних критерії, які, характеризуючи якість перекладу, нерозривно пов'язані з поняттям адекватності: загальна ефективність комунікації, розуміння задуму автора тексту, еквівалентна реакція на текст (*general efficiency of the communicative process, comprehension of intent and equivalence of response*). Пізніше ці критерії були дещо змінені і перефразовані: правильність сприйняття, ясність (простота), розуміння і співпереживання [9, с. 54].

Аналіз наведених вище трактувань таких понять як еквівалентність, адекватність, повноцінність як основних понятійних характеристик перекладу як тексту дозволяє зробити наступні висновки:

1. Критерії оцінки якості перекладу не можуть бути абсолютними, оскільки існують різні види перекладу, які мають певну специфіку, пов'язану з умовами роботи. Крім того прагматичні завдання різних перекладацьких актів розрізняються, і повинні враховуватися при виконанні перекладу.

2. В оригіналі міститься кілька видів інформації: змістовна, смислова, семантична, стилістична, функціонально-комунікативна.

Висновки до розділу 2

У другому розділі магістерської роботи було здійснено дослідження особливостей перекладу як двостороннього процесу.

Нами було зазначено, що у процесі перекладу з мови оригіналу на мову перекладу перекладач виробляє дві дії: комунікацію і перекодування (трансляцію). Процес трансляції також є двоякий процес: з одного боку – розуміння, а з іншого – корекція розуміння в процесі його викладу.

Аналіз теоретичних джерел показав, що у процесі перекладу комунікація здійснюється у два етапи. Спочатку адресантом виступає той, хто говорить або письмовий текст. Таким чином, адресантом комунікації

служить, той хто говорить або письмове джерело на вихідній мові, а адресатом, на першому етапі, виступає перекладач, але процес комунікації на ньому не завершується. Перекладач перекодує текст оригіналу в текст перекладу, а потім стає новим адресантом, але вже для одержувача перекладного тексту. У якості одержувача виступає слухач або письмовий запис (рукописний, машинописний або комп'ютерний). Сам переклад, або перекодування, таким чином, відбувається не в процесі комунікації, а між двома актами комунікації в свідомості і розумовій діяльності перекладача.

Переклад як продукт перекладацької діяльності – це мовленнєва робота, яка повинна мати певні характеристики, бути повною та адекватною, тоді як якість перекладу може бути оцінена лише стосовно оригіналу. У теорії перекладу для характеристики тексту в результаті перекладу використовуються такі терміни: вільний, буквальний, адекватний, еквівалентний, однаковий, повноцінний, цілісний.

Аналіз таких понять як еквівалентність, адекватність, повноцінність як основних понятійних характеристик перекладу як тексту дозволив зробити наступні висновки:

1. Критерії оцінки якості перекладу не можуть бути абсолютними, оскільки існують різні види перекладу, які мають певну специфіку, пов'язану з умовами роботи. Крім того прагматичні завдання різних перекладацьких актів розрізняються, і повинні враховуватися при виконанні перекладу.

2. В оригіналі міститься кілька видів інформації: змістовна, смислова, семантична, стилістична, функціонально-комунікативна.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИЗАЦІЇ ДУАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕРЕКЛАДУ В МІСЬКІЙ ТА СІЛЬСЬКІЙ СУБУМОВАХ

3.1 Семантизація дуальних процесів та результатів перекладу в міських субумовах

У даному параграфі розглянемо семантизацію дуальних процесів та результатів перекладу в міських субумовах. Зауважимо, що у міських субумовах люди найчастіше використовують запозичені слова, неологізми, новомодні слова, професійні сленгізми які часто важко зрозуміти іншим.

Мовна мода і її вплив на мову – тема невичерпна. Модні слова вирази, фрази – відіграють дуже велике значення під час розвитку будь-яких мов, можливо, не менше, аніж потреба проіменувати нові явища дійсності. Ми не погоджуємося з думкою про те, що мовна мода є паразитарним явищем, що модні слова зникають, не залишаючи сліду чи перероджуються укліше [47]. Щодо перекладача, то він повинен «стежити за модою» всіх мов, із якими працює.

Тож, зупинимось на труднощах перекладу даних слів.

Основними труднощами в перекладі неологізмів пов'язані із з'ясуванням значень нового слова [11, с. 341]. Безпосередньо переклад неологізму, значення якого перекладачеві вже відоме, завдання порівняно більш просте, і розв'язується воно за допомогою використання різних прийомів і способів перекладу в залежності від того, до яких типів слів відноситься поданий неологізм. Спеціальних прийомів перекладу неологізмів не існує. При роботі з неологізмами у перекладача є дві можливості передати дані лексичні одиниці на іншу мову [12, с. 176]:

— використовувати запропонований двомовними словниками еквівалент (при його наявності);

— запропонувати власний варіант перекладу (при відсутності зафіксованого в двомовних словниках еквівалента).

Наведемо приклади:

Deskfast (breakfast eaten at one's desk at work) - сніданок на робочому столі (прийом їжі (сніданку) на робочому столі в робочий час).

Phubbing (the act of snubbing someone in a social setting by looking at your phone instead of paying attention) - фаббінг (поведінка, коли ми не звертаємо увагу на інших, а більше приділяємо увагу мобільному телефону або іншим електронним пристроям, ніж людині).

Responsive website design (website design which allows for optimal viewing irrespective of which device is being used to view the site) - чуйний дизайн веб-сайту (веб-дизайн, який дозволяє перегляд незалежно від того, який пристрій використовується для перегляду сайту) [58].

Велика кількість неологізмів не має відповідностей в словниках і стали об'єктом авторського перекладу:

WikiCell (a type of edible food packaging) - ВікіСел (тип їстівної упаковки продуктів).

Chiplet (a very tiny electronic circuit) - чіплет (дуже тонка схема живлення).

Avozilla (a very large avocado) - авозілла (дуже великий авокадо) [58].

Під час використання зафіксованих у двомовних словниках потрібних відповідників, то, як правило, у перекладача не виникне особливих труднощів під час перекладу неологізмів. Єдине, що варто відзначити це те, що у випадку наявності у словнику двох чи більше відповідників перекладу неологізму, перекладачем має враховуватися навколишній контекст та прагматична установка перекладу під час вибору варіанту, що буде найбільш відповідним.

Основною проблемою перекладача є передача неологізмів, що не мають відповідностей в словниках. Тут ми зупинимося на основних труднощах, з якими зіткнулися при роботі з лексичними новоутвореннями.

Доволі велику складність для перекладу складають неологізми, основою значення яких слугує певний образ. Приклад подібного утворення являє собою наступний неологізм: «*bank of mom and dad (a person's parents regarded as a source of financial assistance or support)*» [58]. Під час перекладу цього англійського неологізму прийняли рішення підбирати в українській мові функціональний аналог. Взявши за базу тлумачення неологізму в англо-українському словнику, нами був запропонований наступний варіант перекладу: *батьківська підтримка (ситуація, коли батьки фінансово допомагають своїм дітям)*. Незважаючи, що цей запропонований варіант лишає неологізм образності, він, на наш погляд, вирішує проблему адекватного перекладу, так як передає закладений в англійському неологізмі сенс.

Розглянемо приклади підбору функціональних аналогів під час перекладу неологізмів з англійської на українську мову:

«*Face ironing (a cosmetic procedure aimed at reducing wrinkles) - розгладження зморшок (косметична процедура спрямована на скорочення зморшок)*» [58].

Підбори функціональних аналогів під час перекладу неологізмів застосовується й у наступних прикладах, проте вже поєднуючись із лексичною трансформацією, що має назву «генералізація»:

«*Ghost gazumping (when selling a house, the practice of insisting on a higher price after the deal (and price) has been agreed, even though there are no rival bidders) - підвищення ціни (при продажі будинку підвищення ціни після досягнення домовленості про ціну, навіть при відсутності інших покупців)*».

«*Friendvertising (the use of social media website 'friends' to disseminate video adverts for products) - мережна реклама (використання «друзів» в соціальних мережах для поширення відео оголошення товарів)*».

«*No-poo (the practice of washing the hair without using shampoo) - відмова від шампуню (нова тенденція в косметології, спрямована на відмову від шампуню)*» [58].

Вибір генералізації в наведених прикладах обумовлено, у першу чергу тим, що описові переклади були б занадто громіздкими. Якщо виникне потреба, в контексті, дані варіанти перекладу можуть бути уточнені за рахунок коментарів у примітках.

Далі для ідентифікації нового слова в ході роботи ми переважно зверталися до електронних словників неологізмів, таких як: Wordspy [61], Macmillan Buzzword Dictionary [57], Urban Dictionary [59].

У цій частині нашого дослідження буде проведено семантичний аналіз неологізмів на базі зібраного практичного матеріалу. Нами були виділені основні тематичні категорії неологізмів для міських субумов: “People and Society”; “Politics”; “IT”.

Звернемося до розгляду категорії “People and Society”. Основними підкатегоріями ми виділили такі.

Найменування індивіда по характерному для нього поведінки, звичок і інших факторів. Наприклад, *playlistist* означає “*a person who carries out discrimination based not on race, gender, or religion, but rather on a disturbingly horrible music library discovered through a network*” – людина, яка здійснює дискримінацію, засновану на расовій, статевій або релігійній приналежності, але на нестерпно жахливій музичній колекції, представленій в соціальній мережі. Ще одним прикладом буде неологізм *guardianista* (*an insulting term used by the right-wing commentators to describe middle class left / liberals and their perceived liberal agenda* – образливе поняття, що використовується коментаторами правого крила (партії) для опису ліберальних / лівих поглядів середнього класу і їх ліберальних програми (поглядів, традиційно представлених газетою *The Guardian*)). Як бачимо дані приклади перекладені описовим способом.

Найменування дій, які виконуються індивідом в суспільстві або по відношенню до оточуючих. Наприклад, *to drink-drive* (*to operate a vehicle while one's blood alcohol content is above the legal limit set by statute* – управляти транспортним засобом в стані, коли вміст алкоголю в крові

перевищує обмеження, встановлене законом) буде означати «вести машину в стані алкогольного сп'яніння», а вказівка «above the legal limit» має на увазі порушення закону, протиправну дію.

Звернемося до наступного прикладу, *to greenwash (smb) (to make people believe that you are doing more to protect the environment than it really is – змусити інших повірити в те, що ви робите більше для захисту навколишнього середовища, ніж насправді)*. Завдяки метафоризації значення можна представити такий переклад: *представляти ситуацію в кращому світлі, ніж вона є, намагатися справити враження невідповідне дійсності*.

Наступною тематичною категорією буде розглянуто “Politics” через її дуже яскраву роль в утворенні і введенні в обіг неологізмів. Найбільш широко представленими підкатегоріями стали:

Схильність до тих або інших політичних поглядів, які висуваються політичним діячем або групою (партією). Нескладно зазначити і існуючу тенденцію називати цю ідеологію в честь політичних представників, які дотримуються її (при додаванні суфікса *-ism*). За цим принципом були утворений *blairism (the political ideology of the former leader of the Labour Party and Prime Minister Tony Blair – політична ідеологія колишнього лідера Лейбористської партії і прем'єр-міністра Тоні Блера)*, що відображає прихильність кого-небудь його центристській політиці. На нашу думку, цей неологізм не володіє стійкою коннотацією, що означає безумовну присутність архісеми «прихильності певним політичним поглядам».

Найменування людини певних політичних поглядів або політичного статусу. Яскравим прикладом може служити неологізм *Eurocrat (European + bureaucrat)*, що означає “*the leader of the EU who makes bureaucratic laws that affect people mostly not in favour of the European Union*” – лідер Європейського союзу, що видає закони бюрократичного характеру, які зазвичай виявляються не на користь громадян Європейського союзу. Дане визначення, по-перше, дозволяє нам простежити використання архісеми “представник

певної політичної групи”, по-друге демонструє, внаслідок використання компонентів “not in favour” і “bureaucratic”, коннотативний елемент критики населенням таких лідерів, їх методів і результатів роботи. Значну частку неологізмів цієї підкатегорії також представляють нейтральні найменування, як правило, посади, як, наприклад: *ex-MP* (*Member of Parliament* – член Парламенту) або *ex-first lady* – колишня перша леді, які не мають додаткових коннотативних відтінків значення.

Найменування організацій і різних політичних груп. Неологізми даної підкатегорії мають тільки денотативне значення, яке є офіційною назвою, наприклад, *EU, WTO, NATO, IMF* та ін.

Зауважимо, що дані приклади при перекладі потребують описового способу або калькування.

Тематична категорія “ІТ” дозволяє виділити наступні підкатегорії:

Найменування технології або гаджета. Дана група представлена великим списком неологізмів останніх років. Вона включає:

- найменування різних пристроїв: *mob* (*mobile phone*), *e-book*, *Ibook*, *I-pad*, *I-pod*, *MP3*;
- технологій: *Wi-Fi*, *3G*, *SMS*, *app* (*application*), *walkie-talkie*;
- сайтів: *Youtube*, *Facebook*, *Tweeter*, *etc.*

Зауважимо, що дані неологізми зазвичай перекладаються способом транскрипції або транслітерації, крім того, носії мови у міських субумовах часто використовують дані назви не перекладаючи їх.

Найменування людини або групи людей, які користуються цими технологіями. Звернемося до розгляду неологізму *Facebooker* (*a person that spends an exceptional amount of time on Facebook* – людина, яка проводить виключно багато часу у Фейсбуці). Компонент *exceptional* (винятковий, надзвичайний) передбачає перевищення встановлених суспільством норм, тим самим вказуючи на несхвальну оцінку дії. Дане слово перекладено описовим способом.

Схоже значення має і складне слово *mousepotato* (*a person who spends too much time on the Internet* - людина, яка занадто багато часу проводить в Інтернеті), утворене за аналогією з *couchpotato*, тільки якщо в першому випадку людина не може відірватися від дивана, то у другому, вона не може жити без комп'ютерної миші, тож, даний неологізм, завдяки метонімічному розширенню значення, означає «користувача, який використовує комп'ютером занадто часто. Знову компонент “занадто” передбачає негативну оцінку дії. Даний приклад, як і попередній перекладений описовим способом.

Дії в Інтернеті є дуже поширеною групою, так як описують можливості користувача у веб-просторі. До цієї підкатегорії відносяться такі слова, як: *to blog, to compute, to egosurf, to sofalize*, а також неологізми, що описують дії користувача в соціальній мережі, наприклад, *to (de) friend, to blacklist* або *to netmeet* і як наслідок зростання популярності і значущості самих соціальних мереж в нашому житті. Причому, конотативне значення буде залежати від характеру дії (*to defriend (to cancel from the friends list* - видалити зі списку друзів) або *to blacklist (to put someone on a list of banned or undesirable people* - поставити кого-небудь в список заборонених або небажаних «користувачів»). Аналіз цих неологізмів показав, що вони характеризуються первинно закладеним негативним емоційним і оцінним значенням.

Навпаки, слова *to friend (to add to the friends list* – додати в список друзів), *to netmeet (to get acquainted via the Internet* – познайомитися по Інтернету) асоціюються з початком відносин, приємним спілкуванням, що включає позитивне емоційне забарвлення та позитивну оцінку конотацію. Варто відзначити, що неологізм *to sofalize (to communicate via the Internet as opposed to communicating in reality* – спілкуватися через Інтернет замість того, щоб спілкуватися в реальності) також передбачає спілкування в Інтернеті, але іноді сприймається критично, негативно внаслідок семантичного контрасту з живим спілкуванням, яке приймається більш позитивно. У даних прикладах використовується описовий переклад.

Отже, основні труднощі в перекладі неологізмів полягають в з'ясуванні значення нових слів. Безпосередньо переклад неологізмів, значення яких уже перекладачеві відомі, завдання порівняно більш просте, і розв'язується воно за допомогою використання різних прийомів і способів перекладу в залежності від того, до яких типів слів належатиме поданий неологізм.

Будь-яке запозичення в національну мову є результатом діяльності перекладача. Зіткнувшись з новим поняттям або явищем, яке, на думку перекладача, відсутнє в мові перекладу, він приймає рішення використовувати будь-яку з технік передачі незнайомих реалій, а саме транскрибувати або транслітерувати незнайоме слово, передати значення нового слова за допомогою калькування, або спробувати описати невідоме поняття [18, с. 166].

В результаті дії процесів асиміляції і адаптації запозичене слово утворює різні синонімічні зв'язки з іншими словами. Наприклад, слово «атака», яке було запозичене з німецької мови. Дане слово увійшло в систему української мови і набуло значення: стрімкий напад, наступ.

Останнім часом контекст, в якому вживається запозичене слово «атака», стає ширшим. Наприклад: *The rent would be a direct attack on the politically influential "oligarchs" [60]* – Рента є прямою атакою на впливових олігархів. Слово «атака» в даному прикладі означає не проведення штурму під час військових дій, а чинення тиску з метою завдати шкоди певним людям.

Наприклад, англійське слово "*complexion*" (колір обличчя; вид, характер) і українське слово «комплекція» (статура). Причина використання полягає в неправильному уявленні перекладача, що з подібності форми двох слів на різних мовах слідує і схожість їх змісту.

Розглянемо сленгові одиниці програмістів, тобто тієї професії, яка найбільш поширена та популярна у даний час у міських субумовах. Переклад був проаналізований з точки зору використання різних способів передачі англійських сленгових одиниць засобами української мови.

При цьому найпоширенішими прийомами при перекладі сленгу програмістів виявилися підбір функціонального аналога (*peripherals* - *периферійні пристрої*), транскрипція (транслітерація) (*rootkit* – *руткіт*, *набір утиліт*, які хакер встановлює на зламаному ним комп'ютері після отримання початкового доступу; дозволяє хакеру закріпитися у зламаній системі і приховати сліди своєї діяльності; *bluejacking* – *блуджекінг*, процес сканування і приєднання до інших телефонів, підтримує функцію Bluetooth без отримання згоди їх власників), калькування (*exploit* - *експлойт*; *хакерський програмний засіб*) [56].

При виборі способу перекладу перекладач повинен брати до уваги контекст, так як одна і та ж сленгова одиниця може бути перекладена на українську мову різними способами в залежності від навколишнього контексту [2, с. 17]. Так, наприклад, лексема *app* (від *application*) має кілька відповідників в українській мові: додаток, пристрій, прикладна система. Вибір необхідного варіанту залежить від навколишнього контексту.

Таким чином, в процесі перекладу, поряд з зіставленням різноманітних мовних систем, відбуваються співставлення різних культур. Коли під час перекладу тексти переадресовується іншомовному читачеві, що користується іншим обсягом фонових знань, необхідно адаптувати вихідний текст, тобто внести певні поправки на соціально-культурні, психологічні та інші відмінності між одержувачами вихідного тексту і тексту перекладу.

3.2 Семантизація дуальних процесів та результатів перекладу в сільських субумовах

У даному параграфі розглянемо семантизацію дуальних процесів та результатів перекладу в сільських субумовах. Зауважимо, що у сільських субумовах люди найчастіше використовують діалектизми, які становлять значні труднощі для процесу перекладу.

Розглянемо їх детальніше.

Територіально-соціальна варіативність характерна як для англійської, так і для української мов. Територіальні і соціальні діалекти сучасної англійської мови характеризуються певними особливостями на рівні фонетики, граматики, лексики, а також семантики і прагматики. Дослідники підкреслюють, що визначальна роль в ідентифікації діалекту і вираженні соціального статусу мовця належить фонетичним або фонологічним особливостям, тобто акценту [25, с. 21].

Діалектні відмінності у вимові не тільки стосуються якісних характеристик звуків, але проявляються також на системному рівні і на рівнях дистрибуції і реалізації фонем. Соціально значущі відмінності іноді відчуються носіями мови навіть на рівні інтонації та тембру голосу [42, с. 207].

Зауважимо, що в мові більшості носіїв літературної англійської мови зберігається територіально забарвлена вимова, яке вказує на їх походження (при цьому на граматичному і лексичному рівнях мова відповідає нормативній англійській) [30, с. 82].

Таким чином, дослідники описують рівень фонетики і фонології як провідний при вираженні територіальних і соціальних відмінностей в англійській мові. У другій половині ХХ ст. англійська мова вступила в епоху «суспільного усвідомлення діалектної варіативності» [25, с. 24]; стала приділятися підвищена увага діалектним відмінностям і збереженню існуючих діалектів. Носії мови добре обізнані про діалектні відмінності і на їх основі можуть досить чітко визначити територіально-соціальну приналежність мовця. Але для перекладача ці діалектизми зазвичай складають труднощі.

Як відомо, Великобританія ділиться на чотири частини. Англійська мова, якою розмовляють в кожній з чотирьох частин Великобританії (Англії, Шотландії, Ірландії, Уельсі), має власні відмінності. Англійська мова, якою розмовляють шотландці, валлійці, ірландці, може відрізнитися за вимовою і слововживанням від англійської мови в Англії. Основна відмінність мови

шотландця – дуже сильний звук [r]. Крім того, шотландці, ірландці, валлійці вживають у мові безліч регіональних слів і виразів.

Звернемося до розгляду діалектів і їх особливостей детальніше, які безпосередньо впливають на можливість правильного перекладу.

Основним варіантом шотландської англійської є стандартна шотландська англійська (Scottish Standard English), яка вважається сукупністю всіх шотландських діалектів [28, с. 43].

У фонетичному аспекті шотландський діалект має низку відмінностей. Відсутні багато дифтонгів: *bone* [bo: n], *late* [le: t], *noisy* [no: zi], кінцевий звук в деяких словах, що закінчуються на [i], вимовляється, як [e]: *mighty* ['maite], *easy* ['i:ze], *happy* ['hæpe], r вимовляється чітко в середині і наприкінці слів: *bear* [beər], *train* [trem], на початку слова або після h, з'являється w: *owl* [waul], *had* [wæd], *old* [wəuld], замість w спочатку слова, може з'явитися h або поєднання hw: *where* [hweə], *win* [hin], *while* [hwail], [s] в середині слова переходить в [ʃ]: [*person* ['pɜ:ʃn], *inside* [,ɪn'faɪd]]. Також в шотландському діалекті кінцевий звук [θ] вимовляється, як [t]: *width* [wit], *bath* [ba:t], *cloth* [klɒt]. Ще одна відмінність шотландського діалекту в тому, що невизначений артикль a у всіх позиціях вимовляється, як [e]: *an apple* [ə 'æpl], *an umbrella* [ə ʌm'brelə], *an uncle* [ə 'ʌŋkl].

У граматиці також існують особливості, властиві тільки шотландському діалекту. Прикметники, що утворюють ступені порівняння суплетивним способом, можуть утворювати їх синтетичним способом: *bad-badder-the baddest*, *little - litteler - the litterest*. Модальне дієслово *will* позначає як *shall*, так і *may*: *Will you say it again? - Shall you say it again? - May you say it again?* Допускається комбінація подвійних і потрійних модальних сполучень, наприклад *might can: she might can write her homework*. Особливо слід відзначити велику кількість подвійних модальних конструкцій, що містять дієслово *can*. Утворення пасивної форми часто відбувається за допомогою дієслова *get*: *She got asked about this accident*. Також *get* використовується для позначення наказу: *You have got to go there!* Замість *not*,

частіше використовується *no* або *nae* [ne]: *do not - dinnae, can not - cannae, will not - willnae*. В особистого займенника 2-го особи є множина - *yous: tu - you, vi-yous*.

Що стосується лексичного аспекту, можна навести такі приклади: *wee-small; pinkie-little finger; janitor-caretaker; aye-yes; am tint-I'm lost*.

На території Уельсу, офіційною мовою є валлійська мова, що є представником кельтських мов, на якій говорили всі жителі Британських островів до вторгнення римлян, англосаксів і норманів, а також, уельські діалекти. Ці діалекти представляють собою сукупність стандартної англійської та валлійського мов і різноманітних діалектів на території Уельсу, що використовуються переважно в його південній частині [32, с. 191].

Уельський діалект вважається одним з найбільш мелодійних, так як головні зміни знаходяться в області вокалізму. У ньому практично відсутнє округлення губ, а різниця в ритмі пояснюється феноменом подовження приголосних.

У фонетичному аспекті, уельський діалект має низку відмінностей: в середині слова, звук [t] вокалізується або замінюється на [r]: *kitten* ['kɪrən], *little* ['lɪrl], *beautiful* ['bju:rəfl]. Звук [ð] редукується: *this* [ɪs], *these* [i:z], *their* [eə]. Звук [z:] переходить в більш лабіалізований [ø]: *word* [wø d], *turn* [t ø n], *birthday* ['bøθdeɪ]. Ряд дифтонгів також піддаються змінам, наприклад, дифтонг [əu] переходить в [oʊ]: *bow* [boʊ], *low* [loʊ]. Звуки [h] і [j] часто випадають на початку слів: *home* [əʊm], *jacket* ['ækit], *journey* ['z:nɪ]. Суфікс -*ing* вимовляється, як [ɪn ']: *something* ['sʌmθɪn '], *anything* ['eniθɪn '].

У граматиці також існує ряд відмінностей, властивих даному діалекту: використання подвійних заперечень: *Nobody has not seen her*. Зворотні займенники *himself* замінюється на *isself*, *a themselves* на *theirselves*. *There* використовується замість *how* у вигуках: *There nice the weather is today!* Використання *do / did* + невизначений інфінітив для вказівки регулярного дії:

He do watch TV every evening. Форма *do* в даному випадку вживається із займенником *he*, що також є відхиленням від граматичної норми [8].

Що стосується лексики, то наприклад: *now* – використовується як *soon*, а *again* може використовуватися як *later*. Є багато валлійських слів, що не перекладаються на англійську наприклад: *hwyl* (суміш азарту, ентузіазму та енергії), *hiraeth* (різновид туги і ностальгії, яку, на думку валлійців, можуть відчувати виключно тільки вони) [60].

Ірландія перекладається як «країна холоду». У ірландців є власна мова Hiberno-English і англійський діалект [28, с. 43].

У фонетичному аспекті можна виділити наступні особливості: звук [ʌ] переходить в [ʊ]: *bus* [bʊs], *much* [mʊtʃ], *Dublin* [dʊblɪn]; [R] завжди вимовляється: *letter* ['letər], звук [dj] перетворюється в [dʒ]: *duke* ['dʒʊk] і *duty* ['dʒʊti]; [Tj] перетворюється в [tʃ]: *tube* ['tʃʊb], *tune* ['tʃʊn]. Так само в Дубліні часто «губляться» кінцеві приголосні: *sound* [saʊn].

Грамматика так само має деякі особливості: повсюдно використовується скорочена форма *am not- amn't*. Відсутність слів *yes* і *no*, при відповіді на питання, повторюється дієслівна форма, яка використовується в самому питанні: *Do you like apple juice? - I do. Are you coming? - I amn't.* Використання конструкції подвоєння: *I've no time at all at all.*

До діалектної лексики можна віднести: *runners* - кросівки, *jumper* - светр, *ride* - дуже привабливий чоловік будь-якої статі, *yoke* - річ, *fierce* - дуже: *fierce gentle*, *SAT* використовується в якості прикметника зі значенням жахливий [60].

В одній лише Англії існує безмежна кількість різних акцентів. Місцеві акценти можуть мати багато спільного в вимові і можуть групуватися в територіальні або зональні акценти. Наприклад, акценти графств Йоркшир, Ланкашир і Чешир утворюють групу «Північний акцент». У північно-англійських акцентах майже не використовується звук [a:], а значить, *cast* вимовляється як [kast], на відміну від традиційного південно-англійського [ka:st], голосний звук в *dress*, *test*, *pet* і їм подібним більш відкритий як [ɛ], а

не як [e], фонемі [eɪ] і [əʊ] вимовляються як монофтонги: *face* [fe:s], *goat* [go:t].

Великі міста також мають свої акценти. Ліверпуль відомий своїм акцентом “Scouse”, який відрізняється швидкою, дуже акцентованою манерою мови. У південній частині міста акцент більш м’який, ліричний, а на півночі грубий, твердий. Ці відмінності, в основному, можна помітити при вимові голосних. У фонетичному аспекті не відбувається розрізнення фонем [ʊ] і [ʌ], в словах *foot*, *strut* голосні вимовляються однаково, дифтонги [ɪə] [eə] можуть перетворюватися в [ɪ:] і [e:]. У системі приголосних фонем можна відзначити опущення h: *have* [æv], *who* [u:], заміна th на [v] або [f]: *think* [fɪnk], *they* [veɪ]. У лексичному аспекті можна виділити: вживання *giz* замість *give us*, використання виразу *made up* як прикметник, що позначає почуття радості: *I’m made up I win* - я так радий, що переміг. Слова *sound* і *boss* можуть використовуватися в якості прислівники в значенні «добре»: *it was sound* - це було добре; *How are you? - I’m boss* - Як справи? - Добре.

У Бірмінгемі свій акцент “Brummie”. Прикметник *brummie* може використовуватися для позначення всього, що пов’язано з Бірмінгемом. До фонетичних відмінностей можна віднести: звук [əʊ] звучить близько до [aʊ]: *goat* [gaʊt]; ненаголошений [i] на кінці слова вимовив як [əi]: *happy* [hæpəi], приголосний звук [s] вокалізується на кінці слів: *bus* - [bʊz]. До традиційних лексичних виразів діалекту відносяться: *bawl* - плакати, ревети; *snap* - їжа, прийом їжі; *trap* - втекти; *yampy* - божевільний; *alright* - привіт; *ta* - спасибі; *tarabit* – поки [60].

Акцент “Geordie” – діалект Ньюкасла-апон-Тайні – один з найбільш відомих британських діалектів характерними особливостями якого є: слова закінчуються на *-igh* вимовляються з [i:]: *fight* [fi: t], *night* [ni: t]; змички приголосні [p], [t] і [k], замінюються [ʔ]: *couple* ['kuʔəl], *better* [' beʔə], *water* ['wɔ: ʔə]. З боку лексичного аспекту прикладом можуть послужити наступні слова: *I - Ah*, *what-worra*, *home-hyem*, *have-hev*, *school-schyeul*, *father-fethor*.

“Cockney” є акцентом робітничого класу англійської соціуму Східного Лондона, який вважають непривілейованим [28]. Яскравим прикладом вживання акценту “Cockney” є п’єса Бернарда Шоу «Пігмаліон», особливо мова її головної героїні Елізи Дуліттл, яка продає квіти на вулицях Ковент-Гардена і розмовляє на цьому акценті. Для кокні характерна особлива вимова, неправильність мови, а також римований сленг. Характерними особливостями фонетичного аспекту є: відсутність звуку [h] перед голосними *hand* - [ænd], відсутність міжзубних звуків, наприклад: *booth* - [bu: f], *weather* - [wevə], значна аспірація звуків [p, t, k]. В області голосних також є відмінності від стандарту: *blood* вимовляється як [blæid], дифтонг [ei] реалізується в мові вигляді [æi] або [ai]: *lady* [læidi] або [laidi] [38]. У кокні використовується римований сленг. Наприклад, *feet* (ноги) - *plates of meat* (тарілки з м’ясом), замість *head* (голова) - *loaf of bread* (кусень хліба); іноді такі словосполучення скорочуються, утворюючи нове слово: *loaf* замість *loaf of bread*.

Для того, щоб передати особливості мови шотландця, в літературі часто використовуються такі слова і фрази, як *aye* замість *yes* – так, *wee* замість *little* – маленький, *I dinnaken* замість *do not know* – не знаю, *laddie* замість *boy* – хлопчик, *lassie* замість *girl* – дівчинка, *bairns* замість *children* – діти і *ye* замість *you* – ти [60]. Діалектна мова шотландця може бути малозрозумілою і для англійця – жителя південної частини Англії.

Мова валлійців і ірландців має ритмічну і мелодійну інтонацію, тому, наприклад, стверджувальне речення ірландця може сприйматися як питальне англійцем. Мову валлійців передають такими словами і фразами, як *boyo* замість *man* – чоловік, *look you* замість *do you see* – ти розумієш, *there is cold* і *it is* замість *it is cold* – холодно. Мова ірландця відзначена такими виразами, як *begorra* замість *by god* – заради Бога, *would you be after wanting for* замість *do you want* – ти хочеш і повторенням останніх фраз, наприклад, *atall, atall* [60].

Найвідоміші діалекти це кокні, «скауз» ліверпульський діалект, «джерджи» та інші. Для всіх цих діалектів притаманні такі фактори: відмова від використання більш складних граматичних форм (підрядних речень, дієприкметникових оборотів і ін.); часто використовуються контаміновані форми як засоби вказівки на особливості мови кокні.

Прийоми передачі контамінованої мови багато в чому умовні, тому перекладач користується таким способом незалежно від характеру контамінованих форм в оригіналі. Перекладач навмисно відмовляється від суцільної контамінації, обмежуючись нечисленними навмисними викривленнями і просторічними формами української мови. Розмовні одиниці, які не рівні за структурою слова є продуктом вторинної номінації, тому багато розмовних словосполучень являють собою фразеологічні одиниці [23, с. 54]. Тому, перекладач приділяє особливу увагу підбору стандартних українських відповідностей образним значенням перекладної мови. Найчастішим стилістичним прийомом, є посилення емпізи. Український еквівалент англійського слова в цьому випадку отримує більший експресивний заряд, і в результаті створюється текст, комунікативно рівноцінний оригіналу.

Деякі особливості англійського просторіччя можна передати на українську мову тільки за допомогою компенсації, наприклад, додавання або опущення голосних або приголосних звуків (*hit* замість *'it,* *'appen* та ін.), Відсутність узгодження між підметом і присудком (*I was, you was* і ін.) або будь-яке інше порушення граматичних правил [26, с. 51].

У всіх випадках в мові перекладу підшукується який-небудь засіб, який передає втрачений елемент змісту оригіналу. Таким способом буде заповнюватися («компенсуватися») втрачений зміст, і, у цілому, сенс оригіналу відтвориться із значно більшою повнотою. Нерідко при цьому граматичні засоби з оригіналу будуть замінені лексичними та навпаки.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі магістерської роботи нами були проаналізовані особливості семантизації дуальних процесів та результатів перекладу в міській та сільській субумовах.

Мовна мода і її вплив на мову – тема невичерпна. Модні слова вирази, фрази –відіграють величезну роль у розвитку будь-якої мови, можливо, не меншу, ніж необхідність іменувати нові явища дійсності. Не можна погодитися з думкою, що мовна мода – явище паразитарне, модні слова зникають, не залишаючи сліду чи перероджуються в кліше, щодо перекладача, то він має «стежити за модою» всіх мов, із якими працює.

Нами було визначено, що у міських субумовах люди найчастіше використовують запозичені слова, неологізми, новомодні слова, професійні сленгізми які часто важко зрозуміти іншим. Тож, нами були проаналізовані особливості перекладу даних слів. Під час перекладу, поруч із зіставленнями різноманітних мовних систем, відбуваються зіставлення різноманітних культур. Коли в процесі перекладу текст переадресовується іншомовному читачеві, що користується іншим обсягом фонових знань, необхідно адаптувати вихідний текст, тобто внести певні поправки на соціально-культурні, психологічні та інші відмінності між одержувачами вихідного тексту і тексту перекладу.

Нами було визначено, що у сільських субумовах люди найчастіше використовують діалектизми, які становлять значні труднощі для процесу перекладу.

Найвідоміші діалекти це кокні, «скауз» ліверпульський діалект, «джерджи» та інші. Для всіх цих діалектів притаманні такі фактори: відмова від використання більш складних граматичних форм (підрядних речень, дієприкметникових оборотів і ін.); часто використовуються контаміновані форми як засоби вказівки на особливості мови кокні.

Прийоми передачі контамінованої мови багато в чому умовні, тому перекладач користується таким способом незалежно від характеру контамінованих форм в оригіналі. Перекладач навмисно відмовляється від суцільної контамінації, обмежуючись нечисленними навмисними викривленнями і просторічними формами української мови. Розмовні одиниці, які не рівні за структурою слова є продуктом вторинної номінації, тому багато розмовних словосполучень являють собою фразеологічні одиниці. Тому, перекладач приділяє особливу увагу підбору стандартних українських відповідностей образним значенням перекладної мови. Найчастішим стилістичним прийомом, є посилення емпізи. Український еквівалент англійського слова в цьому випадку отримує більший експресивний заряд, і в результаті створюється текст, комунікативно рівноцінний оригіналу.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено теоретичне обґрунтування та аналіз семантизації дуальних процесів та результатів перекладу в міській та сільській субумовах.

Нами було зазначено, що незважаючи на те, що RP є стандартним акцентом англійської мови і розглядається як нормативний, не можна сказати, що він є найпопулярнішим акцентом Великобританії. У даний час, мова людей, які розмовляють на RP звучить злегка старомодно, тому багато людей намагаються включати в свою мову регіональні особливості.

На сьогоднішній день через втрату RP своєї популярності на зміну приходить діалект EE поширення якого обумовлено такими факторами, серед яких на першому місці стоїть збільшення соціальної мобільності населення та введення у Великобританії загальної середньої освіти.

Нами було визначено, що у міських субумовах широко поширеними є професіоналізми, сленг та неологізми. Професіоналізми є типом соціальних діалектів, що існують в рамках певної професії. Сленг протистоїть офіційній, загальноприйнятій мові і, на думку лексикографів, до кінця буде зрозумілим тільки представникам досить вузького кола осіб, що належатимуть до тієї чи іншої соціальної чи професійної групи, якою введено в ужиток дане слово чи вираз. Неологізм – це слово, створене, щоб позначати новий предмет (раніше невідомий) або для вираження нового поняття.

У сільських субумовах переважає використання різних діалектів. Діалект представляє з себе особливий варіант мови, в якому дуже чітко спостерігається приналежність людини до конкретної соціальної групи або географічного розташування. Особливість територіального діалекту пояснюється його назвою: даний діалект територіально обмежений, а значить, і сфера його вживання також обмежена. Для соціальних діалектів властиво те, що вони є додатковим засобом спілкування деяких соціальних, групових і соціальних колективів, а не основним засобом спілкування, як у

випадку територіальних діалектів. Найважливішою відмінною рисою діалекту представляється лексика, оскільки вона значно впливає на розуміння діалекту і найбільш сильно відрізняє його від стандартної форми мови, саме лексика характеризується високою варіативністю і непередбачуваністю. Велика кількість діалектів є прикладом багатства англійської мови.

Нами було зазначено, що у процесі перекладу з мови оригіналу на мову перекладу перекладач виробляє дві дії: комунікацію і перекодування (трансляцію). Процес трансляції також є двоякий процес: з одного боку – розуміння, а з іншого – корекція розуміння в процесі його викладу.

Аналіз теоретичних джерел показав, що у процесі перекладу комунікація здійснюється у два етапи. Спочатку адресантом виступає той, хто говорить або письмовий текст. Таким чином, адресантом комунікації служить, той хто говорить або письмове джерело на вихідній мові, а адресатом, на першому етапі, виступає перекладач, але процес комунікації на ньому не завершується. Перекладач перекодує текст оригіналу в текст перекладу, а потім стає новим адресантом, але вже для одержувача перекладного тексту. У якості одержувача виступає слухач або письмовий запис (рукописний, машинописний або комп'ютерний). Сам переклад, або перекодування, таким чином, відбувається не в процесі комунікації, а між двома актами комунікації в свідомості і розумовій діяльності перекладача.

Переклад як продукт перекладацької діяльності – це мовленнєва робота, яка повинна мати певні характеристики, бути повною та адекватною, тоді як якість перекладу може бути оцінена лише стосовно оригіналу. У теорії перекладу для характеристики тексту в результаті перекладу використовуються такі терміни: вільний, буквальний, адекватний, еквівалентний, однаковий, повноцінний, цілісний.

Аналіз таких понять як еквівалентність, адекватність, повноцінність як основних понятійних характеристик перекладу як тексту дозволив зробити наступні висновки:

1. Критерії оцінки якості перекладу не можуть бути абсолютними, оскільки існують різні види перекладу, які мають певну специфіку, пов'язану з умовами роботи. Крім того прагматичні завдання різних перекладацьких актів розрізняються, і повинні враховуватися при виконанні перекладу.

2. В оригіналі міститься кілька видів інформації: змістовна, смислова, семантична, стилістична, функціонально-комунікативна.

Нами було визначено, що у міських субумовах люди найчастіше використовують запозичені слова, неологізми, новомодні слова, професійні сленгізми які часто важко зрозуміти іншим. Тож, нами були проаналізовані особливості перекладу даних слів. Під час перекладу, поруч з зіставленнями різноманітних мовних систем зіставляються різноманітні культури. Коли в процесі перекладу текст переадресовується іншомовному читачеві, що користується іншим обсягом фонових знань, необхідно адаптувати вихідний текст, тобто внести певні поправки на соціально-культурні, психологічні та інші відмінності між одержувачами вихідного тексту і тексту перекладу.

Нами було визначено, що у сільських субумовах люди найчастіше використовують діалектизми, які становлять значні труднощі для процесу перекладу.

Найвідоміші діалекти це кокні, «скауз» ліверпульський діалект, «джерджи» та інші. Для всіх цих діалектів притаманні такі фактори: відмова від використання більш складних граматичних форм (підрядних речень, дієприкметникових оборотів і ін.); часто використовуються контаміновані форми як засоби вказівки на особливості мови кокні.

Прийоми передачі контамінованої мови багато в чому умовні, тому перекладач користується таким способом незалежно від характеру контамінованих форм в оригіналі. Перекладач навмисно відмовляється від суцільної контамінації, обмежуючись нечисленними навмисними викривленнями і просторічними формами української мови. Розмовні одиниці, які не рівні за структурою слова є продуктом вторинної номінації, тому багато розмовних словосполучень являють собою фразеологічні

одиниці. Тому, перекладач приділяє особливу увагу підбору стандартних українських відповідностей образним значенням перекладної мови. Найчастішим стилістичним прийомом, є посилення емпізи. Український еквівалент англійського слова в цьому випадку отримує більший експресивний заряд, і в результаті створюється текст, комунікативно рівноцінний оригіналу.

Я, Ліб Антон Сергійович, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота **«Семантизація дуальних процесів та результатів перекладу в міській та сільській субумовах»** виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувався принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажнюк Б. М. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації. Мовознавство. 2001. № 3. С. 48-54.
2. Алікберов В.І. Сленг та переклад. Київ: Лілея, 2000. 32 с.
3. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 “Германські мови”. Київ, 2003. 20 с.
4. Балахтар В. В. Адекватність та еквівалентність перекладу. URL: <http://www.confcontact.com/20110531/fkbalahhtar.htm>.
5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: В-й центр “Академія”, 2004. 344 с.
6. Бик І.С. Теорія і практика перекладу. Львів: ЛНУ, 2005. 122 с.
7. Верба Л. Г. Історія англійської мови : посібник для студ. та виклад. вищих навч. закл. Вінниця : Нова Книга, 2004. 304 с.
8. Гончаренко Е. П. Питання про художню вірність перекладу проблема реалій. Гуманітарний вісник серія іноземна філософія : Всеукр. збір наук. пр. Число 11: У двох томах. Черкаси: ЧДТУ 2007. 570 с.
9. Гордієнко Н. М. Поняття перекладацької еквівалентності як центральна проблема теорії художнього перекладу. Софія: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2012. 104 с.
10. Градобик М.С. Соціальна стратифікація сучасної англійської літературної вимови. Іноземні мови в навчальних закладах, 2006. № 5. С. 108-116.
11. Данкевич Т. Переклад авторських неологізмів в англійській мові. Мова і культура, 2014. Вип. 17, т. 3. С. 341-346.
12. Драбов Н. До питання перекладу англійських неологізмів. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 13, 2015. С. 176-181.
13. Календарно-часова лексика англійської мови в контексті розвитку культури Великої Британії. Київ; Умань : ПП Жовтий, 2010. 70 с.

14. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця, Нова книга, 2002. 407 с.
15. Карабан В. І. Переклад наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми». Вінниця, Нова Книга, 2004. 576 с.
16. Кияк Т. Р. Теорія та практика перекладу (німецька мова): підручник для студ. вищих навч. закладів. Вінниця: Нова Книга, 2006. 592 с.
17. Кобякова І. К. Навчати перекладу: навч. посіб.. Суми : СумДУ, 2013. 159 с. + Гриф МОН.
18. Козаченко І.В. Особливості перекладу неологізмів англійської мови. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2014. № 25. Том 2. С. 166-168.
19. Колісник М. П. Взаємодія мовних засобів у мовленні англійців північного сходу. Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. Вип.130. С. 417-422.
20. Колісник М. П. Стан досліджень територіальних діалектів англійської мови. Взаємодія одиниць мови і мовлення : комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: НТУУ «КПІ», 2013. С. 24-28.
21. Колісник М. П. Уточнення змістового насичення терміна «діалект». Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. Вип.129. С. 478–483.
22. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ, 2003. 185 с.
23. Коржова Є.О.: Функціонування молодіжного сленгу сучасної англійської мови. Суми: СумДУ, 2013. 100 с.
24. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Київ: Академія, 1999. 288 с.

25. Крицберг Р. Я. Дивергенція та конвергенція регіональних варіантів англійської мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філ. наук : спец. 10.02.04 "германські мови". Київ, 2001. 38 с.
26. Маковський М. М. Мовна сутність сучасного англійського сленгу. Вінниця: Нова книга, 2000. 160 с.
27. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. Вінниця : Нова Книга, 2007. 528 с.
28. Потапенко С. І. Історія англійської мови у сучасній перспективі : навч. посібник для студ. та виклад. вищих навч. закл. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2010. 91 с.
29. Присяжнюк О. Я. Просодичні особливості територіальних типів британської вимови (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі шести територіальних типів британської вимови) : автореф. дис ... канд. філол. наук. Одеса, 2004 . 20 с.
30. Рубашкін Д. В. Відмінності у сучасних варіантах британської та американської англійської мови. Knowledge Society, 2014. С. 82 – 85.
31. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. К, 2006. 712 с.
32. Шкурко Т. А. До питання про співвідношення між стандартною мовою та Estuary English у Великій Британії. Вісник Запорізького національного університету : [зб. наук. статей]. Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т, 2005. С. 191 – 195.
33. Щур І. Український комп'ютерний сленг : формування і функціонування : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2006. 245 с.
34. Altendorf U. Estuary English: Is English Going Cockney? Moderna Språk XCII, 1999. P. 1 – 11.
35. Bassnett S. Translation Studies / Literary Theory / Linguistics. Third Edition. L. and N.Y.: Routledge. Taylor&Francis Group, 2005.
36. Brown K. Encyclopedia of language and linguistics. Vol. 7 / edited by K. Brown. 2 nd ed. Amsterdam: Elsevier, 2006. 764 p.

37. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation: An Essay in Applied Linguistics. London: Oxford University Press, 1965. 103p.
38. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge: BSA, 2003. 491 p.
39. Foulkes P., Docherty G. Urban Voices: accent studies in the British Isles. London:Arnold, 1999. 313 p.
40. Gimson A.C. An introduction to the pronunciation of English. London : Edward Arnold, 1980. 352 p.
41. Greenbaum S. An Introduction to English Grammar. Longman, 1991. 336 p.
42. Halverson S. The concept of equivalence in translation: much ado about nothing. Target, 2007. №9 (2). P. 207-233.
43. Kenny D. Equivalence. Routledge encyclopedia of translation studies. N.Y., 2001. P. 77–80.
44. Kerswill P. Estuary English: Posting on the Linguist, 1994.
45. Koller W. Equivalence in Translation Theory /Ed. A. Chesterman, Readings in Translation Theory. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab., 1989. P. 99–104.
46. Longman Dictionary of Contemporary English. 5th edition. Pearson Education Limited, 2009. 2082 p.
47. Merriam-Webster online. URL: <http://www.merriamwebster>
48. Newman A. Translation Equivalence: Nature / Ed. R.E. Asher, J.M.Y. Simpson. The Encycloped-ia of Language and Linguistics. Oxford & N.Y.: Pergamon Press, 1994.
49. Oxford dictionary of English. Oxford: OUP Oxford, 2003. 2112 p.
50. Oxford Learner's Dictionaries, URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
51. Pym A. Translation and Text Transfer. Frankfurt-Main, Berlin ; Bern ; New York: Peter Lang, 1992. 228 p.

52. Roseworn D. Estuary English. Times Educational Supplement, 1984. P. 32-37.
53. Touri G. In Search of a Theory of Translation. Tel Aviv: Porter Institute, 1980.
54. Trudgill P. Dialects. 2nd ed. L.: Taylor & Francis Routledge, 2004. 78 p.
55. Trudgill P. The Sociolinguistics of Modern RP. Sociolinguistic Variation and Change. Edinburgh University Press, 2001.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

56. About slang - Slang | Vocabulary | EnglishClub URL: <https://www.englishclub.com/ref/Slang/>
57. Macmillan Buzzword Dictionary. URL: <https://www.macmillandictionary.com/buzzword/>
58. Oxford English Dictionary. URL: <https://www.oed.com/>
59. Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com/>
60. Vocabulary. com URL: <https://www.vocabulary.com/dictionary/>
61. Word Spy. URL: <https://www.wordspy.com/>

PE3IOME (SUMMARY)

The language of the representatives in urban and rural sub-conditions differs significantly, which in turn creates an excellent implementation of translation processes. In urban sub-conditions, people often use borrowed words, neologisms, new-fangled words, professional slang that are often difficult to understand by others.

Fashionable words, expressions, phrases - play a huge role in urban sub-conditions, which in turn pose significant difficulties for translators. In rural sub-conditions, people often use dialectisms, which also pose significant difficulties for the translation process. Since the language is constantly changing under the influence of certain factors, the study of the peculiarities of the speech of representatives and the results of translation in urban and rural sub-conditions will always be relevant.

Therefore, the topic of the master's thesis "Semanticization of dual processes and translation results in urban and rural sub-conditions" **is relevant**.

The purpose of the study is to theoretically substantiate and analyze the semanticization of dual processes and translation results in urban and rural sub-conditions.

- To achieve this goal it is necessary to solve the following tasks:
- To consider the features of language research in urban sub-conditions.
- Investigate dialect vocabulary as part of folk culture in rural areas.
- Describe translation as a two-way process.
- Describe the problem of translation as a subject of bilingual speech activity.
- Analyze the semanticization of dual processes and translation results in urban and rural sub-conditions.

The object of work is translation as a two-way process.

The subject of the work is the analysis of semantization of dual processes and translation results in urban and rural sub-conditions.

Language is the most important characteristic of a person's social status. The problem of social indication is well developed in sociolinguistics by domestic and foreign researchers. In the last two decades, a new field of research has emerged in sociolinguistics - the perception of language construction as a factor of individual and collective, social and psychological. In this regard, sociolinguistics has become

widely used, as well as other branches of linguistics and materials of related sciences - ethnopsychology, psycholinguistics, sociology, philosophy.

The dialect has ceased to be used only by young people: it has spread to older age groups, including people from privileged families, where they communicate only in standard English. It should be noted that professionalism is widespread in urban sub-conditions. Professionalisms are a type of social dialects that exist within a particular profession.

A distinctive feature of professionalism is their technical side: they call existing concepts (special phenomena, tools, equipment), but in a new form, more convenient for members of a profession. Professionalism simplifies the language, making it more convenient for quick daily support of production processes. Professionalism can be found in almost every profession. However, such words will be difficult to understand for those people who do not belong to this profession.

Slang occupies a special place among social dialects in urban sub-conditions. In English, slang plays a very important role, which determines the development of the language as a whole, its originality and difference from other languages. Slang is opposed to the official, common language and, according to lexicographers, is fully understood only by representatives of a narrow circle of persons belonging to a particular social or professional group that has used the word or expression.

Slang is popular with all walks of life and is firmly entrenched in the everyday language of the people. The current situation is such that slang has become so necessary in the language of native speakers that it has long outpaced other social dialects and has established itself as a dialect without which it is almost impossible to do. However, in the literature slang is rare because it is considered insufficiently noble.

In modern urban sub-conditions there are constant changes of political, economic, social, scientific and technical nature, which require the emergence of new words in the language, revision of old concepts. The emergence of new words is a direct proof of the viability of language, which expresses the intellectual wealth of mankind and the desire for progress of civilization.

The reasons for the emergence of neologisms are of particular interest to linguists. First of all, the most obvious reason is technological progress, the development of electronics and computer technology. Speaking of linguistic reasons, it can be noted that neologisms are also used to give a certain statement or word additional expressiveness, emotional coloring, to better convey feelings and emotions in the process of communication.

So we see the language in urban sub-conditions is gradually changing due to the latest technologies and the process of globalization in the world. The peculiarities of language in urban sub-conditions include the use of neologisms, professionalisms, slang and Estuary English, which is gradually displacing Received Pronunciation.

The number of mass dialects is growing in areas near large cities due to the development of communication and transport systems. These are Newcastle, Birmingham, Bristol, London. Note that the dynamic process of development of modern English in the UK has led to the formation of certain dialectal language groups, which are characterized by certain territorial and socio-historical phonetic, morphological, lexical, grammatical and other features.

However, it is strategically important to understand how and why in the century of active interaction of different languages, the formation of a whole system of global English, continue to live their own lives and develop productively some territorial and social dialects of the British version of English, contributing to the active process of mass dialectization.

The use of different dialects predominates in rural sub-conditions. Dialect is a special version of the language, in which a person's belonging to a particular social group or geographical location is very clearly observed. The peculiarity of the territorial dialect is explained by its name: this dialect is territorially limited, and hence the scope of its use is also limited. It is characteristic of social dialects that they are an additional means of communication of some social, group and social groups, and not the main means of communication, as in the case of territorial dialects. The most important feature of the dialect is the vocabulary, because it significantly affects the understanding of the dialect and most strongly distinguishes it from the standard form of language, it is the vocabulary is characterized by high variability and unpredictability. The large number of dialects is an example of the richness of the English language.

In conclusion, in the century of active interaction of different languages, the formation of a whole system of global English, continue to live their own lives and quite productively develop individual territorial and social dialects of the British version of English, contributing to the active process of mass dialectization.

In the process of translation from the original language into the language of translation, the translator performs two actions: communication and transcoding (translation). The process of translation is also a twofold process: on the one hand - understanding, and on the other - the correction of understanding in the process of its presentation.

The analysis of theoretical sources showed that in the process of translation communication is carried out in two stages. Initially, the addressee is the speaker or the written text. Thus, the addressee of communication is the speaker or written source in the source language, and the addressee, in the first stage, is the translator, but the communication process does not end there. Analysis of such concepts as equivalence, adequacy, completeness as the main conceptual characteristics of translation as a text allowed us to draw the following conclusions:

1. Criteria for assessing the quality of translation can not be absolute, because there are different types of translation that have certain specifics related to working conditions. In addition, the pragmatic tasks of different translation acts differ, and should be taken into account when translating.

2. The original contains several types of information: meaningful, semantic, semantic, stylistic, functional and communicative.

Language fashion and its influence on language is an inexhaustible topic. Fashionable words, expressions, phrases - play a huge role in the development of any language, perhaps no less than the need to name new phenomena of reality. The main difficulties in translating neologisms are to find out the meaning of a new word. neologism. A significant difficulty for translation was the neologisms, the meaning of which is based on an image.

Thus, the main difficulties in translating neologisms are to clarify the meaning of a new word. In fact, the translation of a neologism, the meaning of which is already known to the translator, the task is relatively simpler, and it is solved by using different techniques and methods of translation depending on what type of words this neologism belongs to.

Any borrowing into the national language is the result of the translator's work. Faced with a new concept or phenomenon, which, according to the translator, is absent in the language of translation, he decides to use any of the techniques of conveying unfamiliar realities, namely to transcribe or transliterate an unfamiliar word, convey the meaning of a new word by tracing, or try to describe unknown concept

Note that in rural sub-conditions people most often use dialectisms, which pose significant difficulties for the translation process. Territorial and social variability is characteristic of both English and Ukrainian languages. Territorial and social dialects of modern English are characterized by certain features at the level of phonetics, grammar, vocabulary, as well as semantics and pragmatics. In England alone there are an infinite number of different accents.

Local accents can have a lot in common in pronunciation and can be grouped into territorial or zonal accents. Big cities also have their accents.

Liverpool is known for its “Scouse” accent, which is characterized by a fast, very accentuated manner of speech. In the southern part of the city the accent is softer, lyrical, and in the north rough, hard.

Methods of transmission of contaminated language are largely conditional, so the translator uses this method regardless of the nature of the contaminated forms in the original. The translator deliberately refuses continuous contamination, limiting himself to a few deliberate distortions and spatial forms of the Ukrainian language. Therefore, the translator pays special attention to the selection of standard Ukrainian correspondences to the figurative meaning of the translated language. The most common stylistic device is to strengthen the emphase. The Ukrainian equivalent of the English word in this case receives a greater expressive charge, and as a result a text is created that is communicatively equivalent to the original.

In urban sub-conditions, people often use borrowed words, neologisms, new-fangled words, professional slang that are often difficult to understand by others. Therefore, we analyzed the features of the translation of these words. In the process of translation, along with the comparison of different language systems, there is a comparison of different cultures. When in the process of translation the text is redirected to a foreign reader who uses a different amount of background knowledge, it is necessary to adapt the source text, ie to make certain corrections to socio-cultural, psychological and other differences between recipients of the source text and the translated text. We found that in rural sub-conditions people most often use dialectisms, which pose significant difficulties for the translation process.

The most famous dialects are Cockney, "Scout" Liverpool dialect, "George" and others. All these dialects are characterized by the following factors: refusal to use more complex grammatical forms (subordinate clauses, adjective turns, etc.); contaminated forms are often used as a means of pointing out the peculiarities of the cockney language.

Methods of transmission of contaminated language are largely conditional, so the translator uses this method regardless of the nature of the contaminated forms in the original. The translator deliberately refuses continuous contamination, limiting himself to a few deliberate distortions and spatial forms of the Ukrainian language. Spoken units that are not equal in word structure are the product of secondary nomination, so many colloquial phrases are phraseological units. Therefore, the translator pays special attention to the selection of standard Ukrainian correspondences to the figurative meaning of the translated language. The most common stylistic device is to strengthen the emphase. The Ukrainian equivalent of the English word in this case receives a greater expressive charge, and as a result a text is created that is communicatively equivalent to the original.

In the master's thesis the theoretical substantiation and analysis of semantization of dual processes and translation results in urban and rural sub-conditions is carried out. Today due to the loss of RP its popularity the EE dialect is replaced by its distribution due to such factors as introduction of general secondary education in the UK. Slang opposes the official, common language and, according to lexicographers, is fully understood only by members of a narrow circle of persons belonging to a particular social or professional group that has used the word or expression. A neologism is a word created to denote a new object (previously unknown) or to express a new concept.

The use of different dialects predominates in rural sub-conditions. Dialect is a special version of the language, in which a person's belonging to a particular social group or geographical location is very clearly observed. The peculiarity of the territorial dialect is explained by its name: this dialect is territorially limited, and hence the scope of its use is also limited. It is characteristic of social dialects that they are an additional means of communication of some social, group and social groups, and not the main means of communication, as in the case of territorial dialects.

The most important feature of the dialect is the vocabulary, because it significantly affects the understanding of the dialect and most strongly distinguishes it from the standard form of language, it is the vocabulary is characterized by high variability and unpredictability. The large number of dialects is an example of the richness of the English language.

To sum up, we can say that the most famous dialects are Cockney, "Scout" Liverpool dialect, "George" and others. All these dialects are characterized by the following factors: refusal to use more complex grammatical forms (subordinate clauses, adjective turns, etc.); contaminated forms are often used as a means of pointing out the peculiarities of the cockney language.

Methods of transmission of contaminated language are largely conditional, so the translator uses this method regardless of the nature of the contaminated forms in the original. The translator deliberately refuses continuous contamination, limiting himself to a few deliberate distortions and spatial forms of the Ukrainian language. Spoken units that are not equal in word structure are the product of secondary nomination, so many colloquial phrases are phraseological units. Therefore, the translator pays special attention to the selection of standard Ukrainian correspondences to the figurative meaning of the translated language.

Key words: urban, rural, sublanguage, translation, linguistic communication, speaker, coding, slang, neologisms, dialect, linguistic fashion, methods of transmission.

